
PRAKTIJKERVARING ENERGIE EN NATUUR

RHO ADVISEURS

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

8-3-2022 | Presentatie

Met de toename van aantal zonne- en windparken als gevolg van de regionale energie strategieën (RES) zijn er ook vragen over hoe natuur een rol speelt bij de afweging over de plek van zonne- en windparken.

Zowel de verwachte groei in de opwekking van hernieuwbare elektriciteit uit wind en zon op land, als het noodzakelijke herstel van natuur door de optredende biodiversiteitscrisis, doen een beroep op ruimte. Daarom ziet het PBL het belang om de impact van de RES op natuur te verkennen.

Rho adviseurs heeft in opdracht van PBL gezocht naar handelingsopties voor meer natuurkwaliteit in de RES. Daarbij is Rho uitgegaan van het ruimtelijke proces, de verschillende momenten in de totstandkoming van een wind- of zonnepark op beide schaalniveaus, nationaal en decentraal. Deze presentatie doet verslag daarvan.

RHO ADVISEURS

in samenwerking met Royal HaskoningDHV, Eelerwoude, Roenom

in opdracht van: **PBL**

PRAKTIJKERVARINGEN ENERGIE EN NATUUR

- 1 **PROBLEEMSTELLING: ONTWIKKELING VAN NATUUR ZIT NIET IN DE RES**
- 2 **CONSTATERING: ER BLIJVEN BELANGRIJKE KANSEN LIGGEN**
- 3 **VERBETERING: PRAKTIJKVOORBEEDEN WAAR IN DE ONTWIKKELING AL GOEDE STAPPEN WORDEN GEZET**
- 4 **AANBEVELING**

Klik op het hoofdstuk om te navigeren.

Gebruik het huisje links onderaan om terug te gaan naar de inhoudsopgave.

1

**PROBLEEMSTELLING:
ONTWIKKELING VAN NATUUR ZIT NIET IN DE RES**

NATUUR EN ENERGIE

Nu: minimaal / wettelijk

Praktijk: de plus hangt teveel af van van lokale ambities en toevalligheden

Nodig: actie bij alle overheden en op diverse schaalniveaus

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

WAT KAN ER BETER IN DE RES

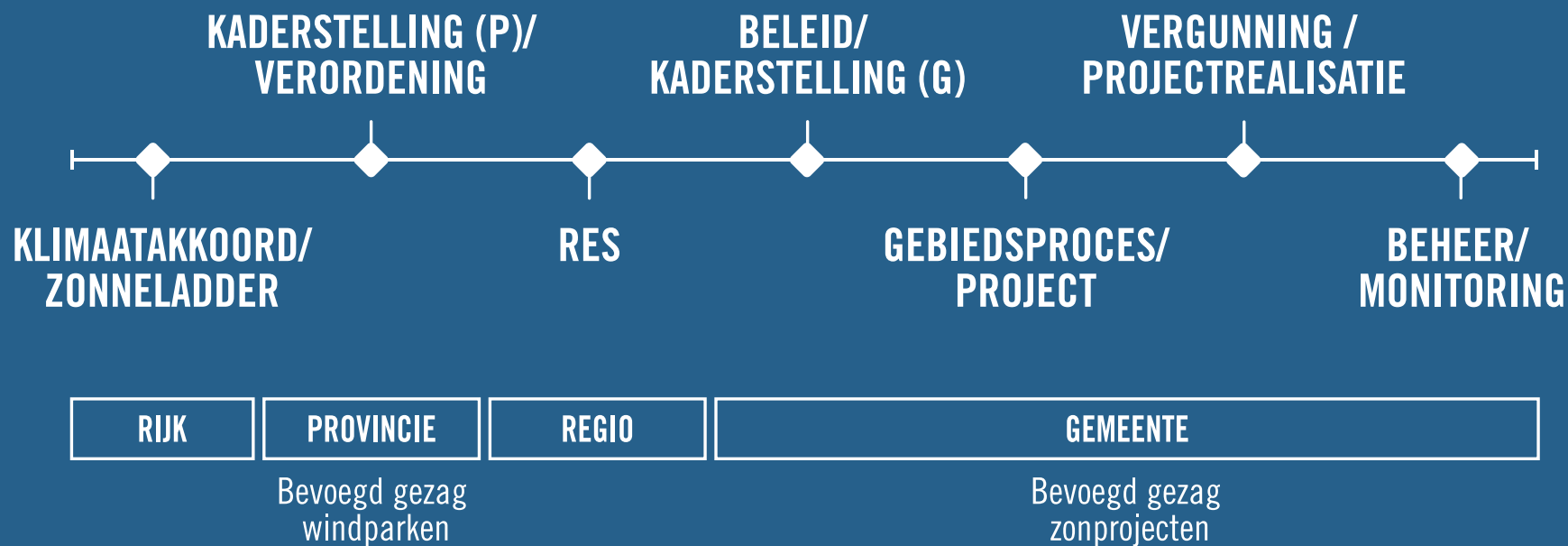
- Roep om plus op natuur (overall)
- Plus op natuur zit niet in huidige werkwijze zon en wind op land
- Instrumenten daarvoor lijken te ontbreken. Er zitten weeffouten in de bestaande werkwijze.

*Project: Ecocertified Solar Parks
Zonnepark Tholen, 2022
Bron: Eelerwoude*

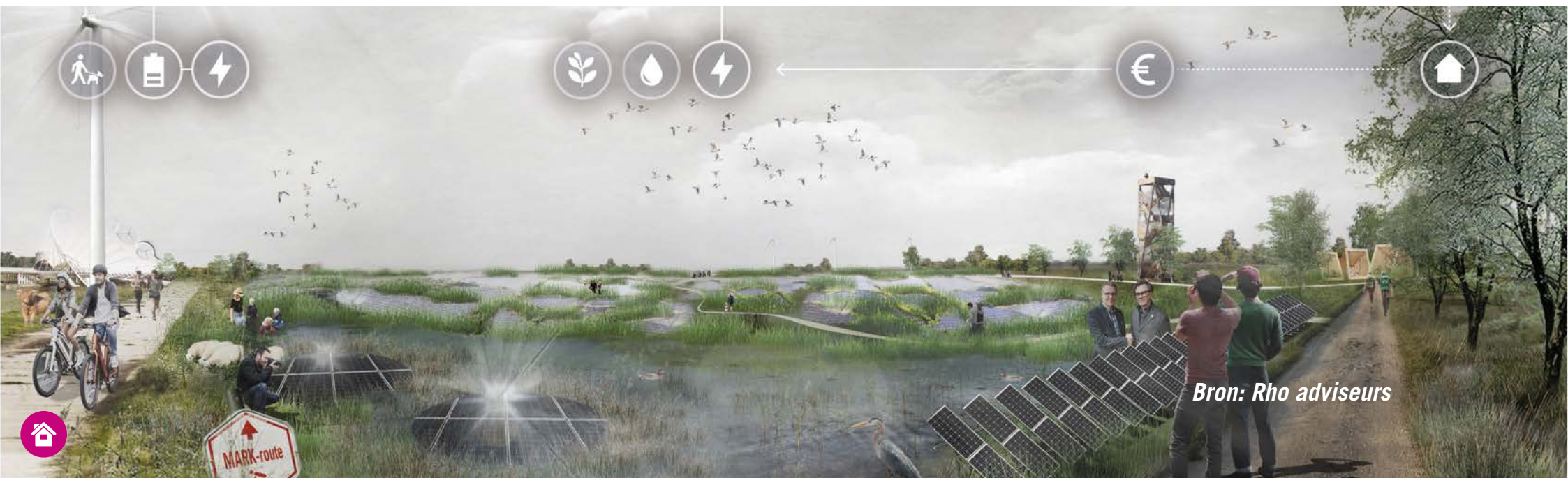
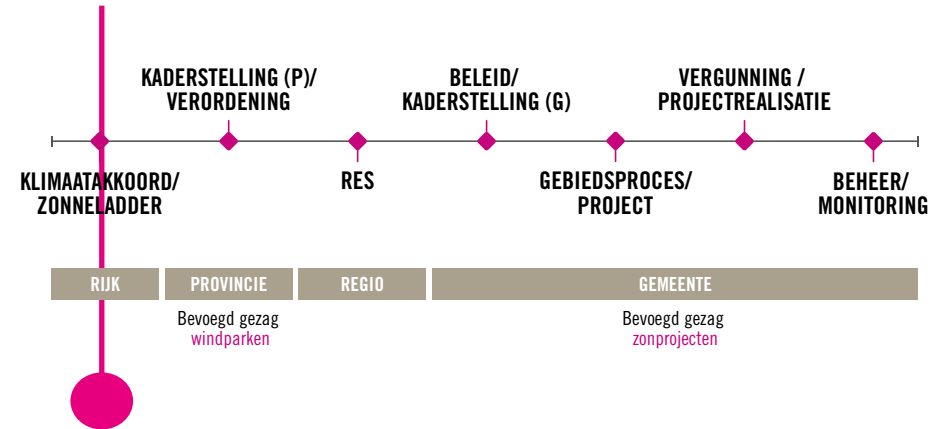

VERSCHILLENDE SCHALEN / OVERHEDEN, ZELFDE EINDDOEL: FOCUS OP ENERGIE

VOORBEELD: SDE++

- Zo goedkoop mogelijk, zo veel mogelijk, meeste kans op SDE
- Ratrace (subsiemechanisme) minste CO₂ uitstoot, laagste prijs
- Betekent in de praktijk hoe meer vermogen per ha, hoe kansrijker

VOORBEELD: HOE WORDT ER NU GETOETST? SPELREGELS (BELEID) STROKEN NIET MET WENS OM NATUUR TE VERSTERKEN

1. Landschappelijke inpassing is onderdeel van het beleid, maar sluit niet altijd aan op versterken natuur
2. Natuur zit ver achterin het proces. Op dat moment is er geen ruimte meer om de meerwaarde voor natuur in te brengen
3. Herstel biodiversiteit is nog geen hoofdbegrip in beleid. Uiteindelijk zal hier op gestuurd en getoetst moeten worden

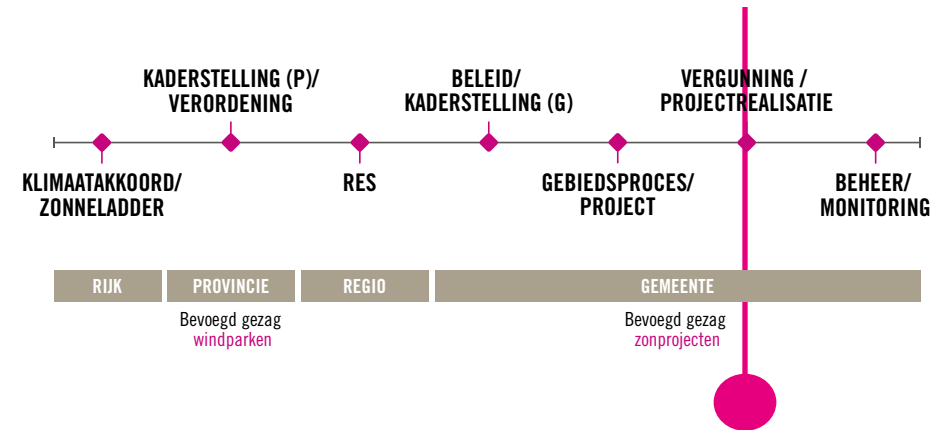
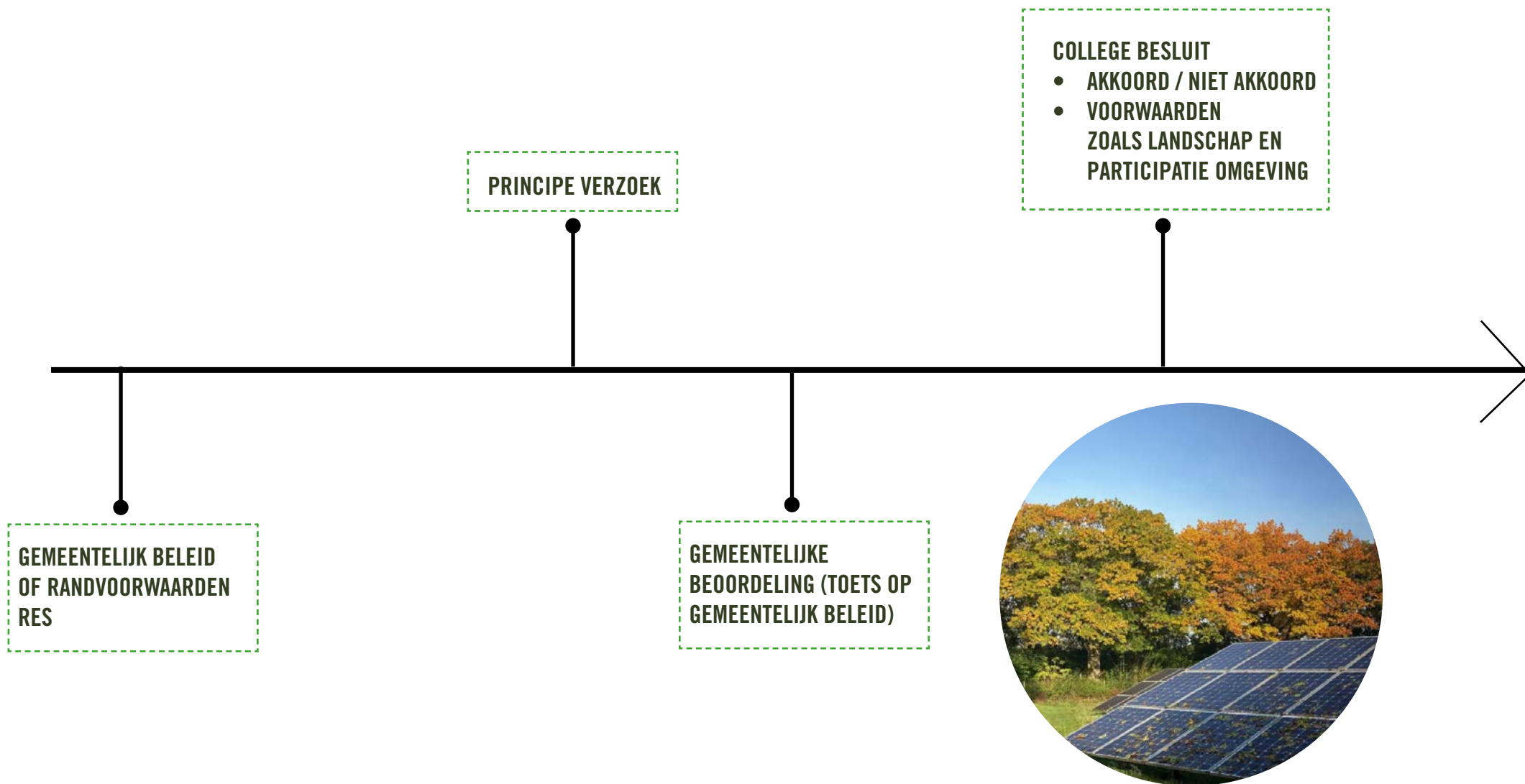

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

NATUUR WORDT VOORAL PLANOLOGISCH GEBORGD

Stappen bij het ontwikkelen van een zonnepark, natuur komt vaak te laat aan bod

SPAGAAT TUSSEN NATUURONTWIKKELING EN NATUUR WETGEVING

Focus op 1 soort: leefgebied van de das.

- Onderzoek: de das heeft geen last van het zonnepark
- Bevoegd gezag: invloed op foerageergebied
- Spagaat natuur wetgeving
- Plus op biodiversiteit wordt niet bereikt

OMGEVINGSVERGUNNING
VOORBEREIDEN:
RUIMTELIJKE ONDERBOUWING
+ ONDERZOEKEN

GEMEENTELIJK NIVEAU

UITWERKEN GESTELDE
VOORWAARDEN GEMEENTE

LANDSCHAPPELIJKE
INPASSING WORDT HIER
VERWERKT: WENS/EIS
GEMEENTE

AANVRAAG OMGEVINGSVERGUNNING
- BOUWEN
- AFWIJKEN BESTEMMINGSPAN

NIET KIJKEN NAAR WELKE KANSEN ER ZIJN, MAAR
STRIKT NAAR WAT MOET!

2

CONSTATERING: ER BLIJVEN BELANGRIJKE KANSEN LIGGEN

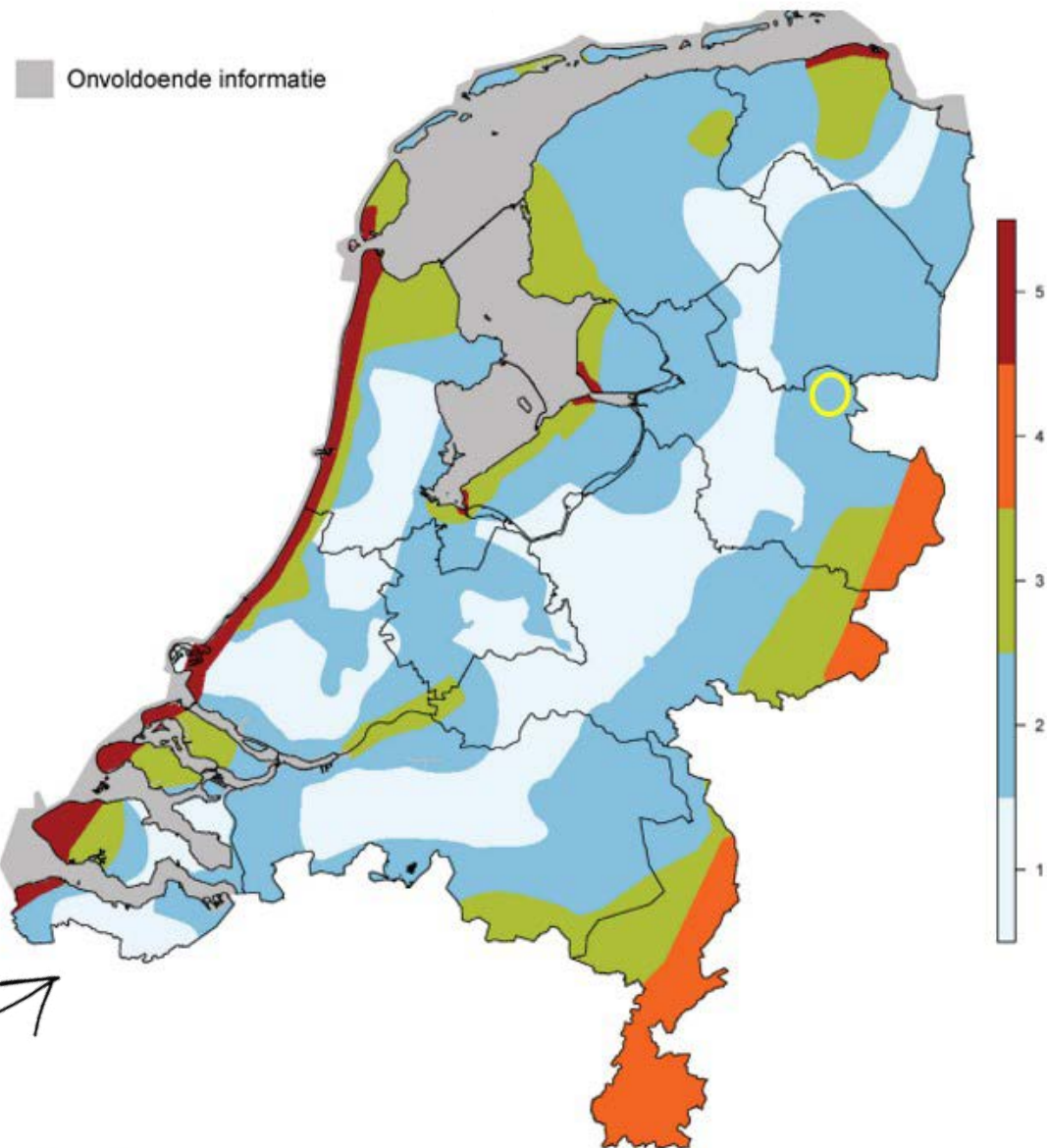
LATEN WE UITZOOMEN EN KIJKEN WAAR IN HET PROCES KANSEN (BLIJVEN) LIGGEN

VOORBEELD: DE SITUERING VAN WINDTURBINES IN NEDERLAND KAN IN ZIJN GEHEEL GEOPTIMALISEERD WORDEN

Wanneer we rekening houden met
nationale natuurgebieden, leefgebieden etc.

*HOUDEN WE VOLDOENDE
REKENING MET DE ROUTES
VAN DE TREKVOGELS IN
NEDERLAND?*

VOORBEELD: HENGELO

HEILIGE GRAAL

- Onbetaalbaar voor initiatiefnemer -> geen SDE
- Welke methode kies je inspirerend onbereikbaar, of aansprekend bereikbaar?

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

BETERE EN DOORDACHTE ONTWIKKELDE ENERGIEPROJECTEN

ECOLOOG ÉN LANDSCHAPSARCHITECT NOODZAKELIJK

Kenmerken:

- Golfbaan waar de Blauwe Kiekendief verbleef, werd zonnepark
- Zonnepark was een pilot, eis provincie was historische opbouw Flevopolder terugbrengen
- Voorstel landschapsarchitect: terugbrengen slotenpatroon
- Inbreng ecooloog: inrichten met bloemrijk grasland om muizen te lokken/kweken voor de Kiekendief

Conclusie: Provincie had geen eis / beleid m.b.t. natuur, pas toen ecooloog betrokken werd, is een voorstel voor de versterking van natuur ontstaan

*Visualisatie zonnepark Dorhout Mees
2019, Bron: Solarfields*

VOORBEELD: WINDMOLENS IN EEN BOS

In bestaand bos zo goed als onmogelijk (vaak beschermde natuur of fourageergebied beschermde soorten)

Windmolens in combinatie met nieuw bos een voorbeeld van een win-win-win-win

- biodiversiteit
- energie
- afwaarderen van landbouwgrond (grondeigenaren kunnen worden gecompenseerd)
- recreatief medegebruik mogelijk

ECHTER: ZO'N MEERVOUDIG PLANPROCES IS COMPLEX EN VAN AMBITIES KOMT NOG WEINIG TERECHT

Bron: Rho adviseurs

NIET KIJKEN NAAR WAT MOET, KIJKEN NAAR WAT KAN

- Verzilting, verdroging, verzuring, vermesting, etc.
- Er zijn heel veel opgaven
- Heel erg maatwerk en heel erg gebiedsgericht

*WATER VASTHOUDEN
ALS UNIEKE KANS VOOR
MEERVOUDIG*

*Project: Ecocertified Solar Parks
Zonnepark Tholen, 2022
Eelerwoude*

PER ONGELUK GOED, GOEDE INSPIRATIE

WEIDEVOGELS ONDER ZONNEPANELEN

Kenmerken:

Zonnepark de Klepperstee ligt in een gebied op Goeree-Overflakkee met de hoogste beschermingswaarde. Toch is er een zonnepark gerealiseerd

Destijds: geen beheerplan aan de orde, gewoon maaien was het advies (2005)

Opvallend: Onder de panelen broeden weidevogels (Kievit), de natuur is niet stuurbaar

Zonnepark de Klepperstee

Bron: <https://www.deltawind.nl/projecten/zon/>

MAATWERK BALANS NATUUR/PARTICIPATIE/LANDSCHAP

Meerwaarde zoeken op meerdere opgaven

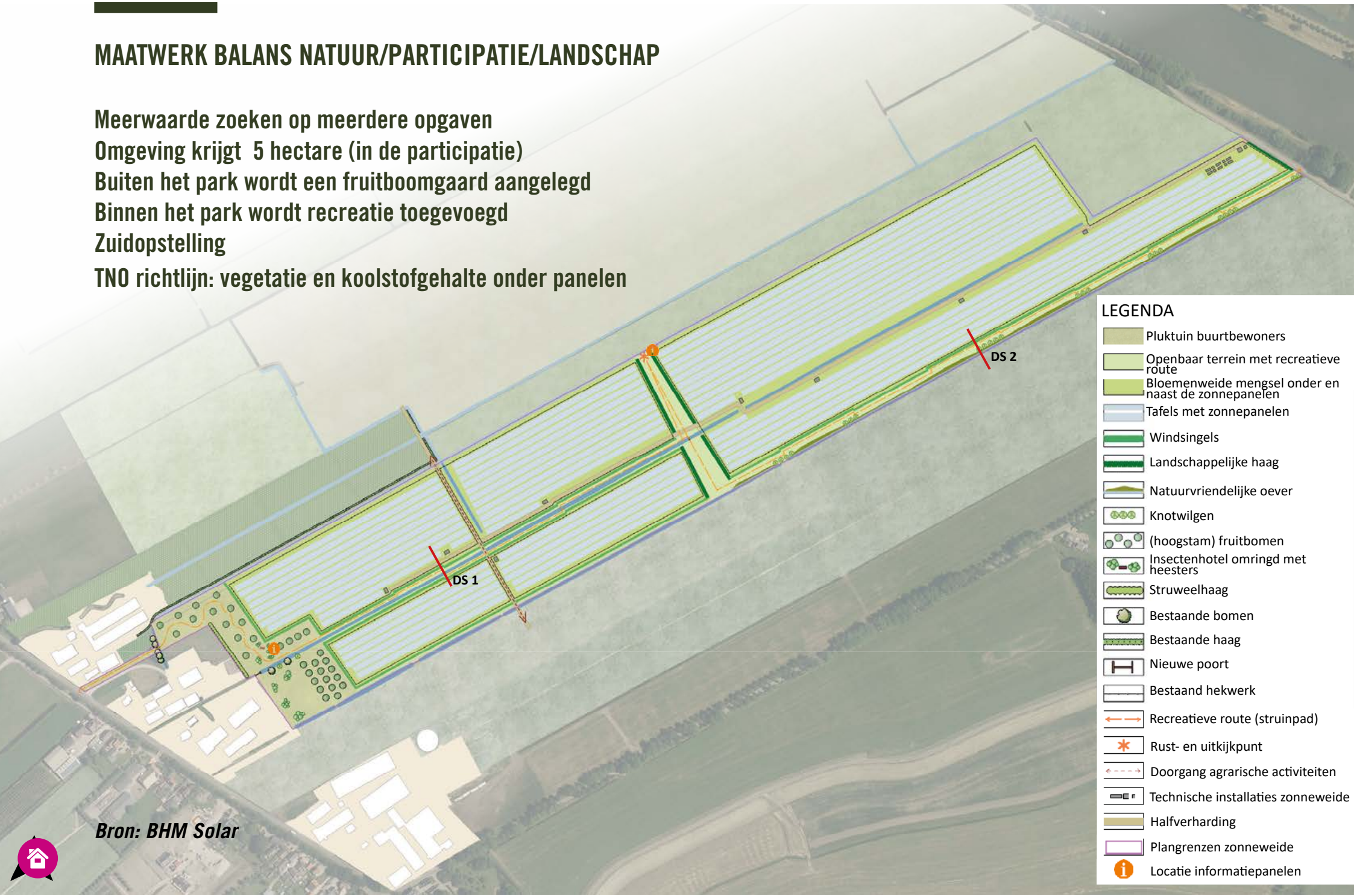
Omgeving krijgt 5 hectare (in de participatie)

Buiten het park wordt een fruitboomgaard aangelegd

Binnen het park wordt recreatie toegevoegd

Zuidopstelling

TNO richtlijn: vegetatie en koolstofgehalte onder panelen

LEGENDA

- Pluktuin buurtbewoners
- Openbaar terrein met recreatieve route
- Bloemenweide mengsel onder en naast de zonnepanelen
- Tafels met zonnepanelen
- Windsingels
- Landschappelijke haag
- Natuurvriendelijke oever
- Knotwilgen
- (hoogstam) fruitbomen
- Insectenhotel omringd met heesters
- Struweelhaag
- Bestaande bomen
- Bestaande haag
- Nieuwe poort
- Bestaand hekwerk
- Recreatieve route (struinpad)
- Rust- en uitkijkpunt
- Doorgang agrarische activiteiten
- Technische installaties zonneweide
- Halfverharding
- Plangrenzen zonneweide
- Locatie informatiepanelen

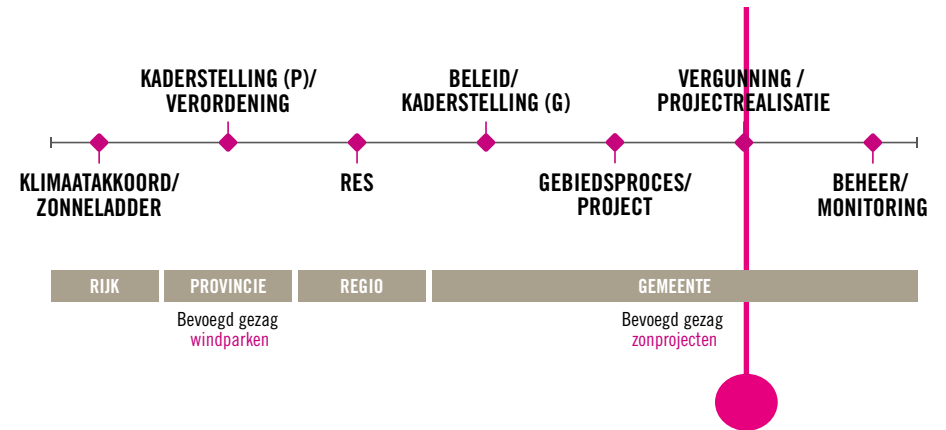
Bron: BHM Solar

DE BIJENKAST

ZONDER SPECIALISTISCHE KENNIS BIJ DE GEMEENTE IS HET IDEE VAAK DAT EEN BIJENKAST VOLDOENDE IS

Ontwikkelaars huren pas kennis in als ze daartoe worden gedwongen door een gemeente. Niet alle gemeentes hebben kennis in huis en zouden dus moeten worden ondersteund.

Bron: Rho adviseurs

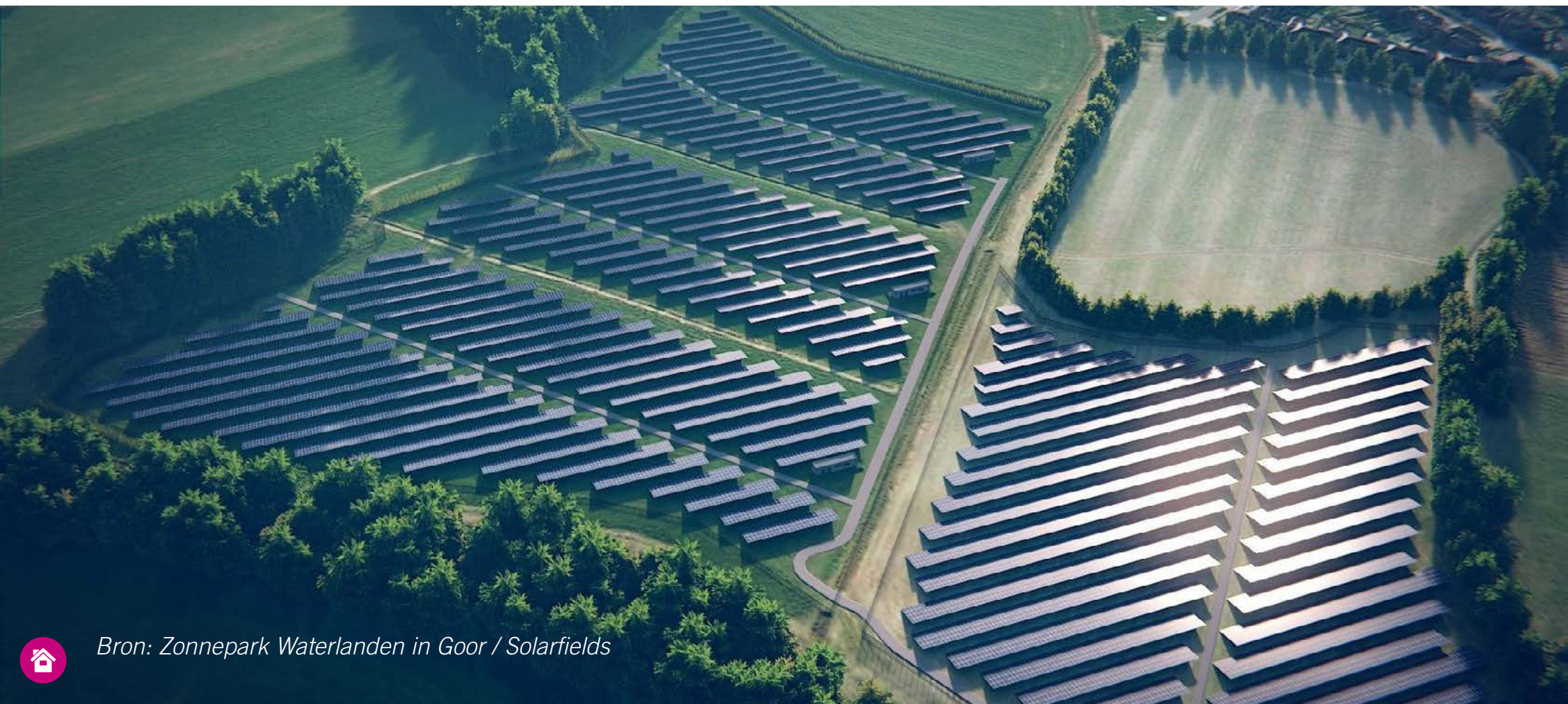
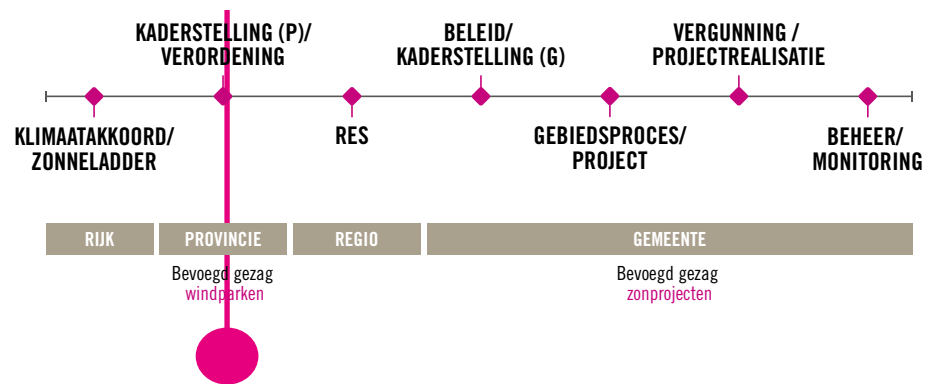
3

**VERBETERING:
PRAKTIJKVOORBEELDEN WAAR IN DE ONTWIKKELING
AL GOEDE STAPPEN WORDEN GEZET**

COMBINEREN VAN OPGAVEN

- Geen intensieve veehouderij: 100% winst voor biodiversiteit en bodemleven

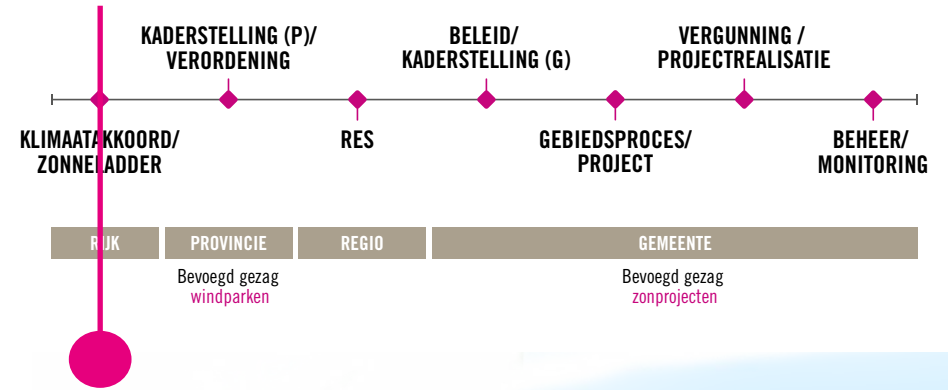

Bron: Zonnepark Waterlanden in Goor / Solarfields

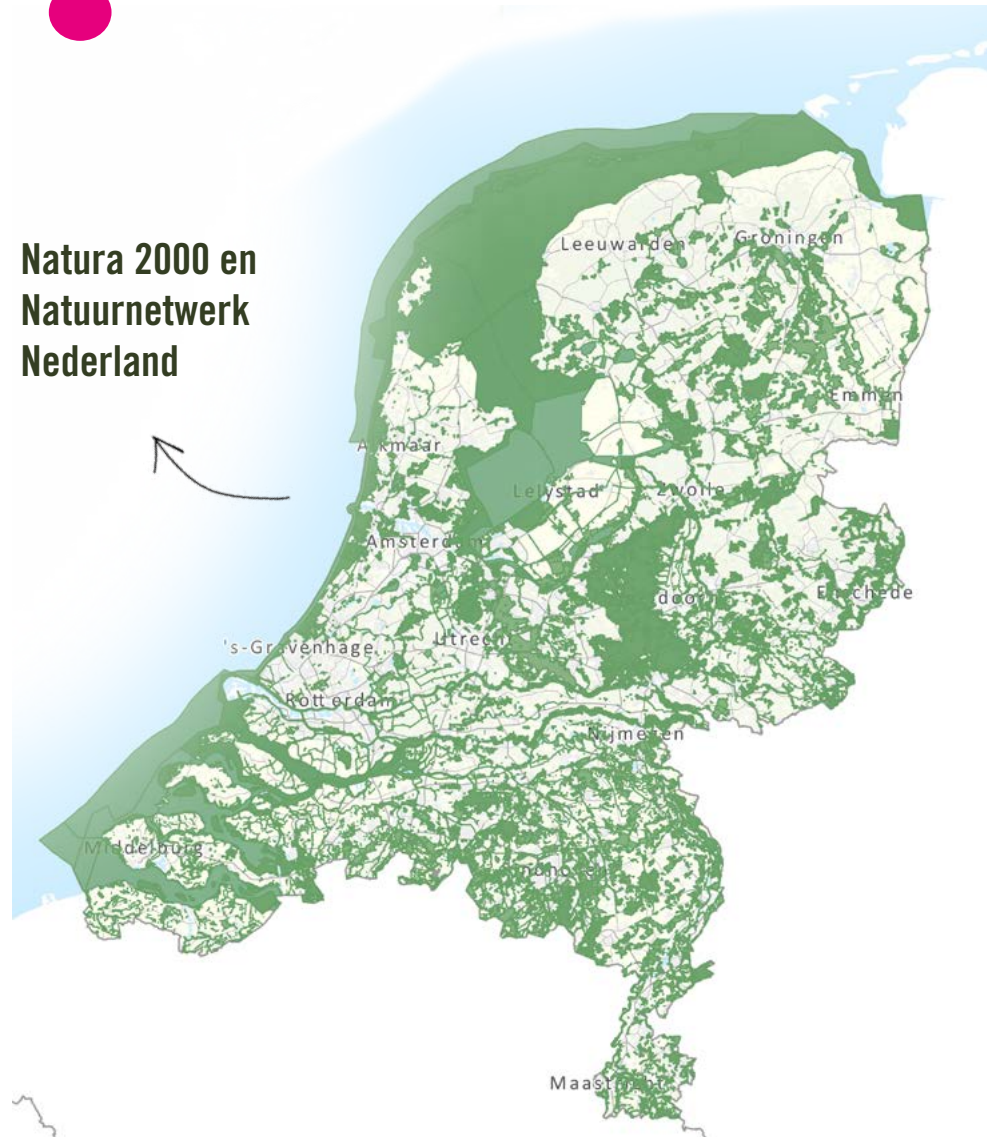

VOORBEELD: OM DE NATIONALE NATUURGEBIEDEN MET ELKAAR TE VERBINDEN/VERSTERKEN KUNNEN ENERGIEPROJECTEN WORDEN INGEZET OM STAPSTENEN TE ONTWIKKELEN

't Zonneveld in Hardenberg: Voorbeeld waarbij het gaat om effectief percentage bedekking en "overige gronden" inzetten voor o.a. ecologische verbindingsszone

Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland

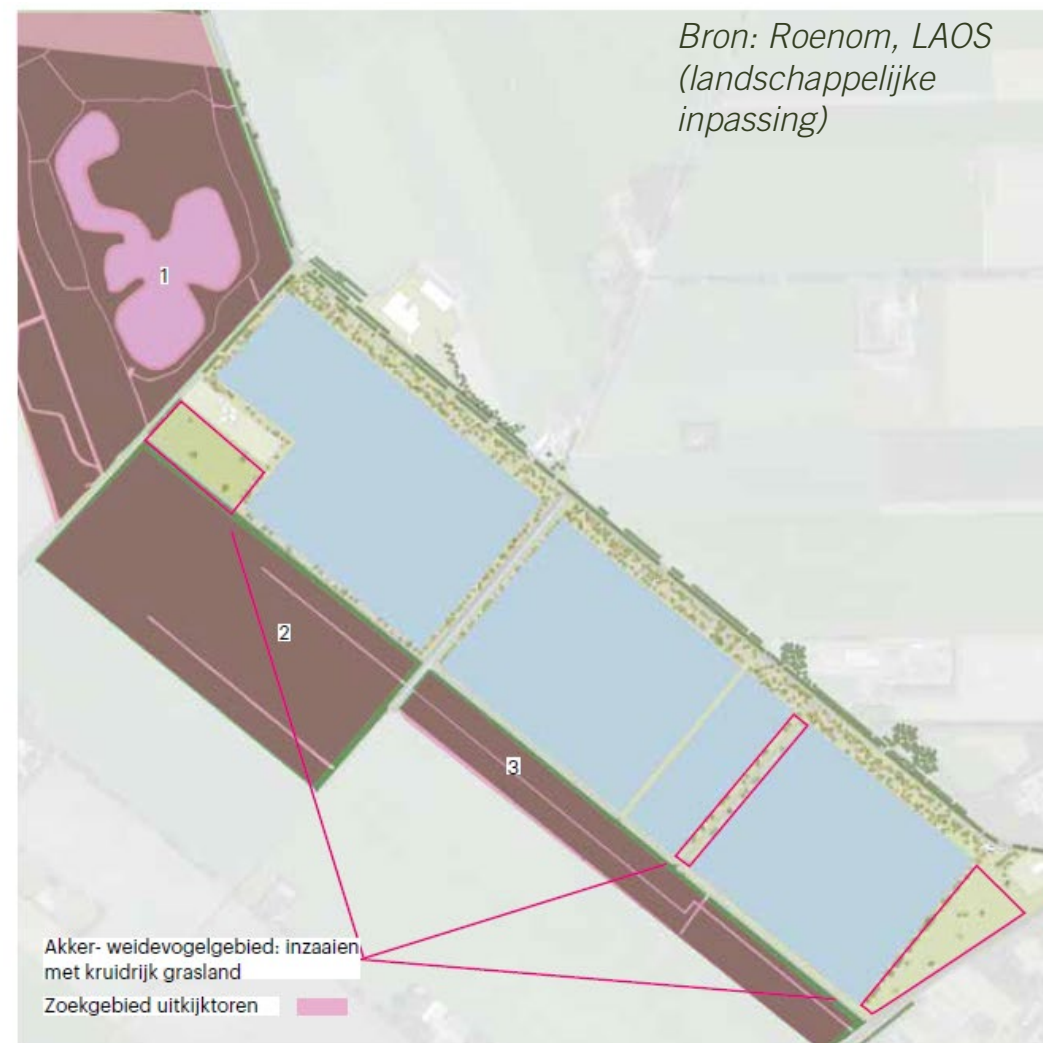
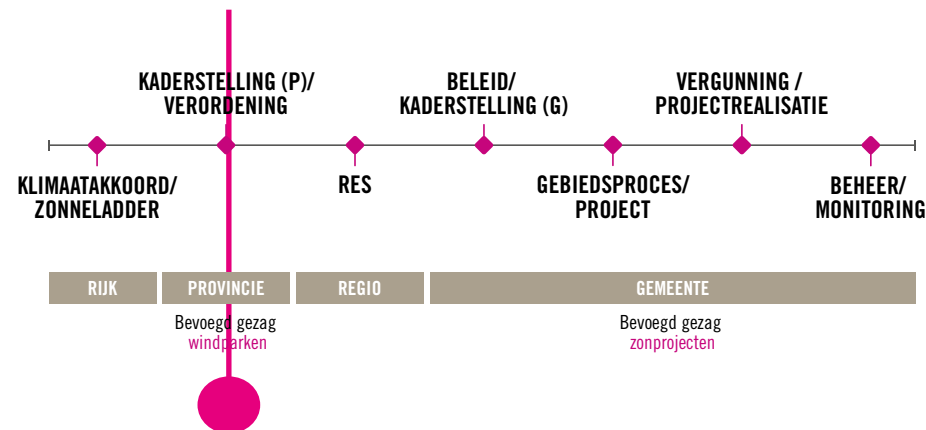

PROVINCIE ALS AANJAGER VAN PLUS OP NATUUR

- 79 hectare tussen Oude Pekela en het Emergobos.
- 19 hectare inpassing (25%)
- netto oppervlakte van 60 ha met capaciteit van 51 MWp
- zowel een recreatieve als een natuurlijke inrichting

Waarom is er in dit project de ruimte om natuurontwikkeling een plek te geven?

- Sterke rol van de provincie Groningen (maatwerkbenadering: procesmatig sturingsmodel)
- Ontwikkelaar wil zich onderscheiden en maakt hiervoor in de businesscase financiële ruimte

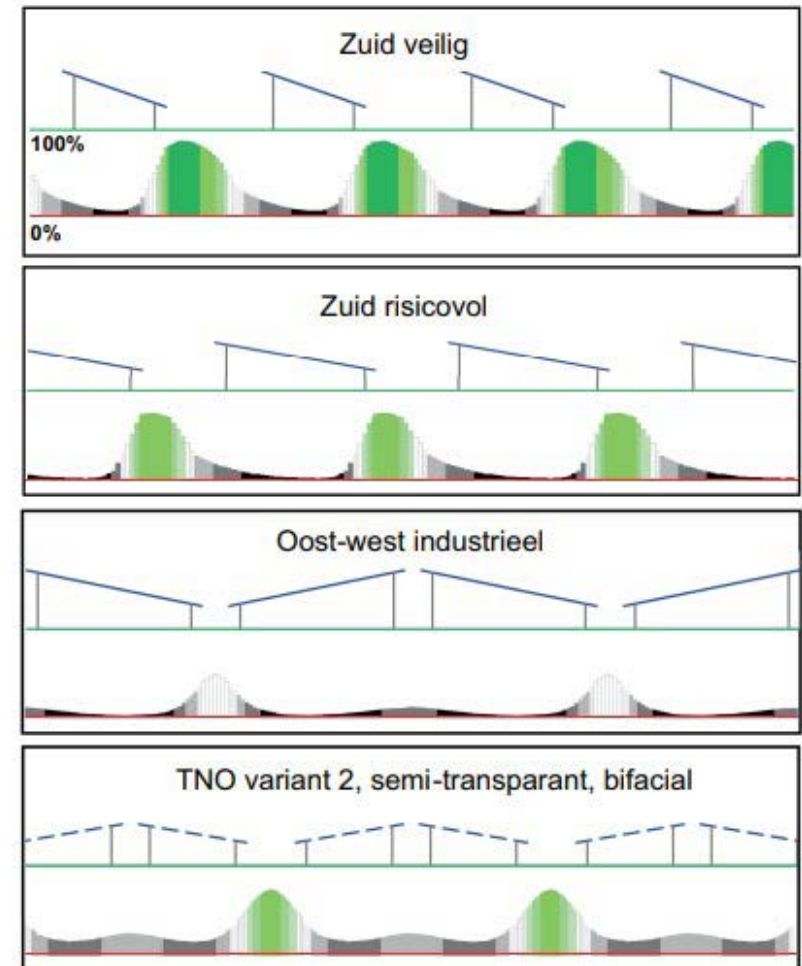
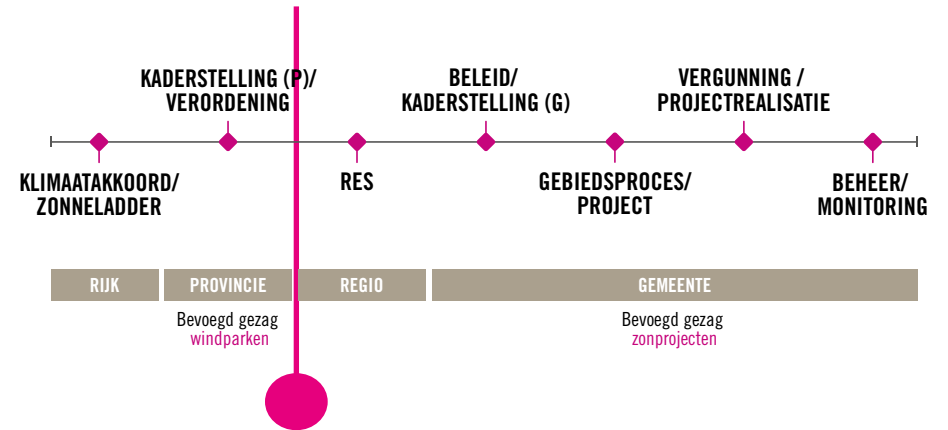
TNO EN WUR HEBBEN EEN TOETS ONTWIKKELD OM BODEMKWALITEIT TE WAARBORGEN

Vegetatie tussen de panelen vaak beter dan de vegetatie onder de panelen

Toets is nu vooral gebaseerd op de hoeveelheid licht dat onder de panelen komt en de vegetatiegroei bevordert

De bovenste twee opstellingen zijn zuid georiënteerde panelen en zijn goed als het gaat om vegetatie en bodemkwaliteit. Tussen de panelen wordt een hoge lichtintensiteit bereikt van circa 90%

‘Vooral door het gebruik van semi-transparante panelen is het mogelijk om oost-west parken te ontwerpen met behoud van voldoende bodemkwaliteit’

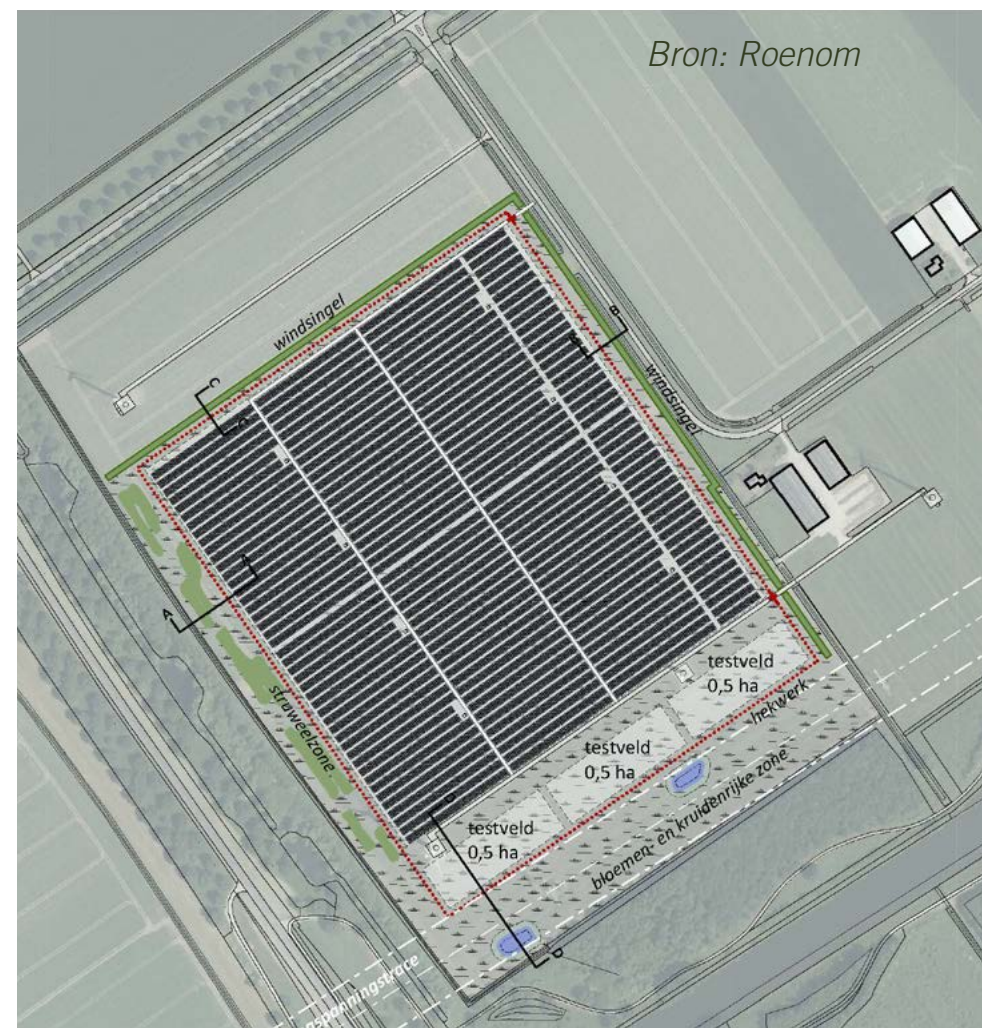
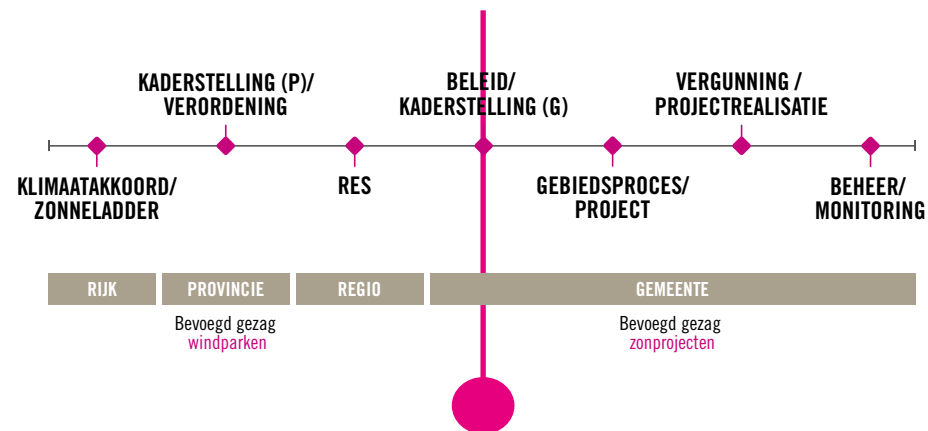
Bron: zoninlandschap / Eelerwoude

VOORBEELD: NATUURKWALITEIT ALS EIS BIJ TENDER

Waarom is er in dit project de ruimte om natuurontwikkeling een plek te geven?

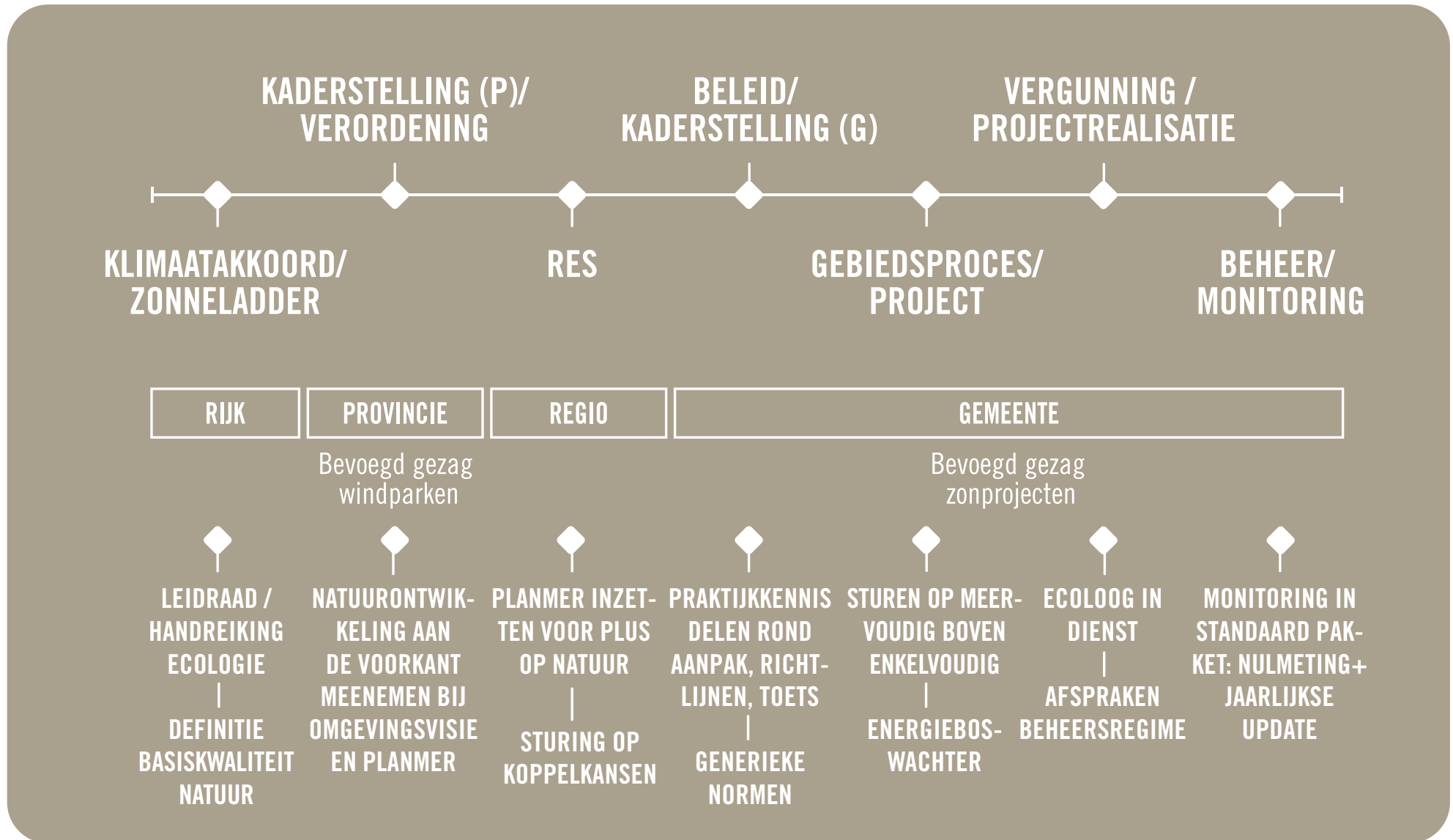
- Onderscheidend element bij gemeentelijke tender 'pilot zonneparken op landbouwgrond'
- Ruimte voor overige functies op het perceel als voorwaarde: project mag max 15 ha beslaan, het totale perceel is 27 hectare
- Geen panelen onder de hoogspanning, grond komt daarom in aanmerking voor een andere functie
- Het perceel is in het verleden onderdeel geweest van de nog te realiseren ecologische verbindingszone
- Perceel grenst aan natuurgebied
- Invulling door inhoudelijk deskundigen uit de buurt, plaatselijke coöperatie heeft ook een rol

Bloesemlaan,
Zeewolde

AANBEVELING: SYSTEEMINTERVENTIES

RHO ADVISEURS

NATUUR EN ENERGIE

Nu: minimaal / wettelijk

Praktijk: de plus hangt teveel af van van lokale ambities en toevalligheden

Nodig: actie bij alle overheden en op diverse schaalniveaus

“Gezien de snelle ontwikkeling van hernieuwbare energieprojecten is het van belang om ook snel meer ondersteuning te geven hoe (decentrale) overheden een plus op natuur handen en voeten kunnen geven bij zon en windprojecten in de RES.”

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

OPBRENGST INVENTARISATIE

ENERGIE INSTALLATIES ONTWIKKELEN HEEFT HOGE PRIORITEIT

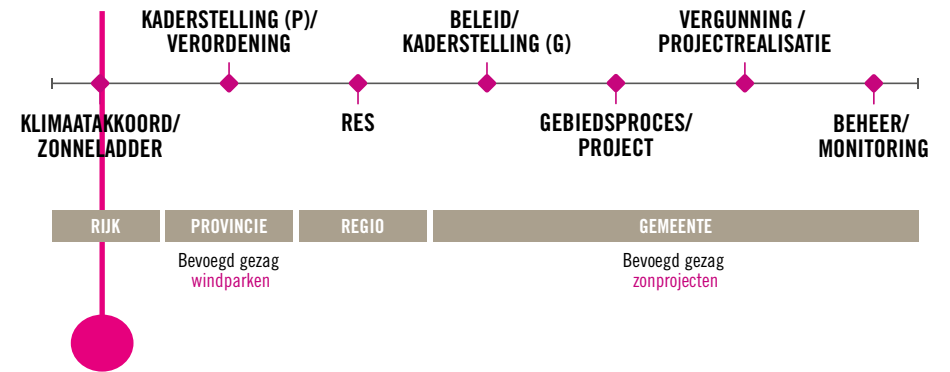
DOELSTELLING VAN DE RES

Zorgvuldige ruimtelijke inpassingen van nieuwe energieopwekking, warmtebronnen en de daarbijbehorende infrastructuur. In de REs-regio werken de overheden samen met maatschappelijke partners, netbeheerders, het bedrijfsleven en omwonenden tot regionaal gedragen keuzes.

VOORBEELD RIJK

- Leidraad faunavoorzieningen bij infrastructuur
- Heeft heel veel tijd gespeeld bij concrete projecten
- Een leidraad of handreiking ecologie voor energieprojecten zou veel tijd kunnen schelem

ProRail

Met medewerking van:

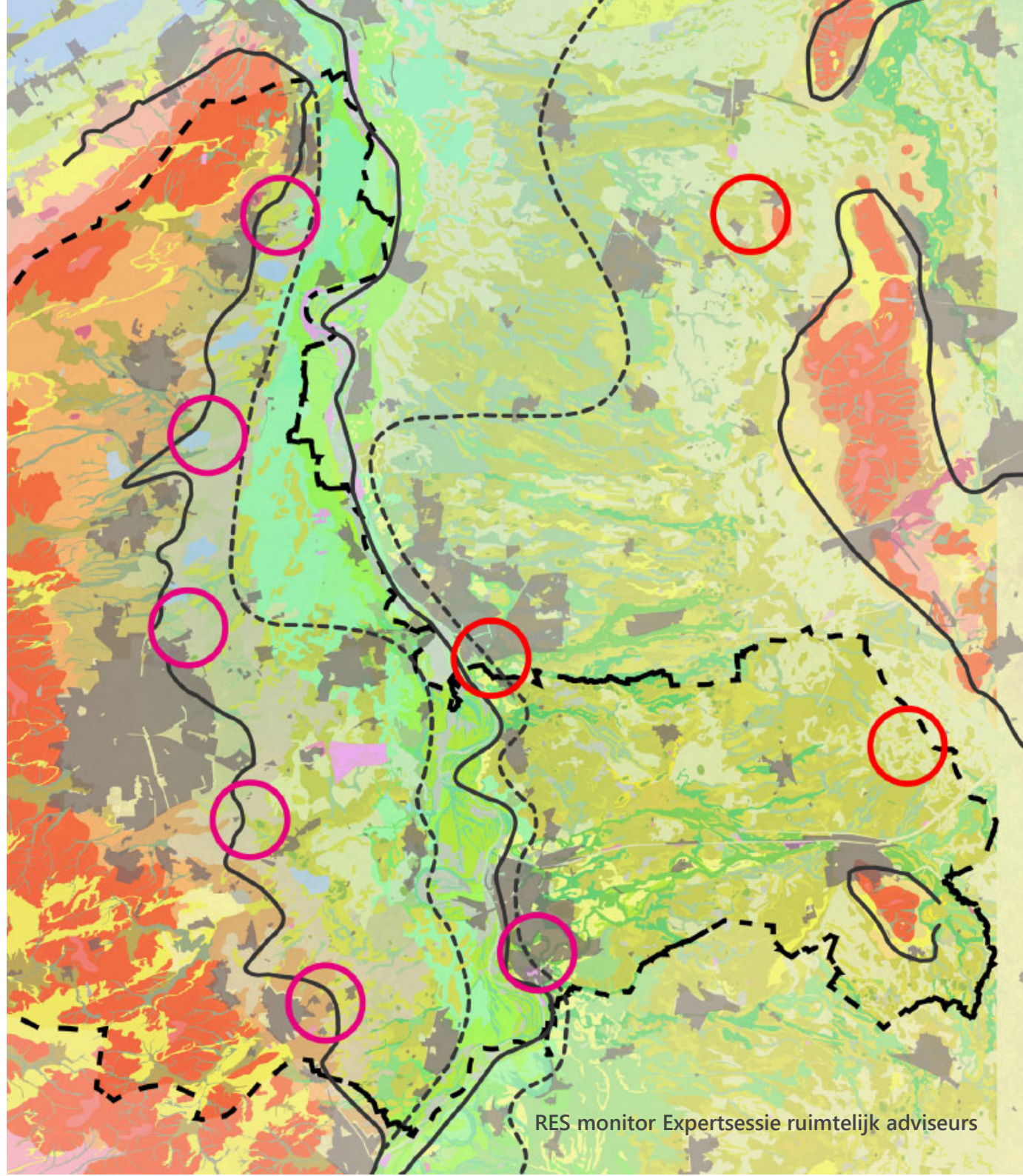

Royal HaskoningDHV

**REGIONALE SCHAAAL: RES
CLEANTECHREGIO**

**FOCUS OP 1 SOORT, WESPENDIEF
EXTRA NATUURKANSEN NIET IN BEELD**

GEDRAGSREGELS VAN DE MARKT STRENGER DAN GEMEENTELIJK BELEID.

GEDRAGSCODE VAN HOLLAND SOLAR (IN ONTWIKKELING)

De afspraak wordt vastgelegd: meerwaarde is voor biodiversiteit, geen schade aan de bodem en een groot draagvlak.

Tien ontwikkelaars van zonneparken gaan ongeveer twintig zonneparken voorzien van experimentele beheerbehandelingen en het onderzoek ondersteunen door de aanschaf van materialen. Bij de Wageningen Universiteit worden drie AIO's aangesteld: voor onderzoek aan insecten en ecosysteemdiensten, voor onderzoek aan vertebraten (zoogdieren en vogels) en ecologische functioneren, en voor onderzoek aan de bodembiodiversiteit en opslag van organische stof.

Het label wordt ontwikkeld door NLGreenlabel.

Verschillende partijen zijn betrokken bij het onderzoek, o.a.:

- **Universiteit Wageningen**
- **TNO**
- **Adviesbureau Eelerwoude**

Foto: Eelerwoude

STURINGSINSTRUMENTEN

Waar is de inzet op biodiversiteit effectief:
Groen dak is per m2 zo duur.

Vaak ontbreekt het aan regie.

Sturen:

Grondeigenaar

Beleidskader / RES regio's

Bestemmingsplan

Beleidsmatig:

Minimaal percentage natuur

Niet alleen kwantitatief, ook ontwerpprincipes

Schaamgroen vs biodiversiteitsdoelen

Natuurinclusief, heel veel voorbeelden.

Bron: NRC

Foto: Sake Elzinga

SECTORAAL IS ER URGENTIE

Nieuwe instrumenten en planvorming:

NOVEX

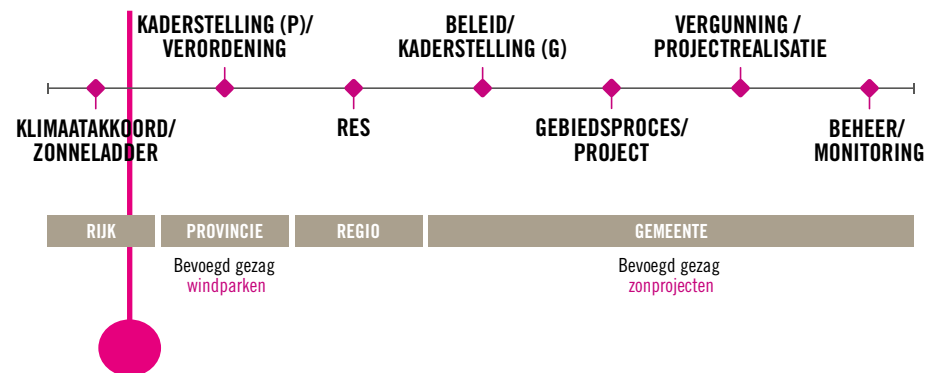
Gebiedsplannen landelijk gebied

Regionale klimaatadaptatiestrategie

Veel sectorale ambities

PLANNEN WORDEN VAAK SECTORAAL GEMAAKT

Beslisbevoegdheid en financiering is vaak sectoraal geregeld

Bron: Rho adviseurs

MOET INTEGRALER

SECTORAAL

In het belang van biodiversiteit moet het integraler

Mindset bereiken: Er is geen andere manier dan natuurinclusief

Meer lange adem -> direct beginnen

Geheugen van een project ook waarom je dingen niet doet.

Bijhouden waarom niet

Bureaus werken op projectbasis

Foto: Eelerwoude

PLANMER ALS KANS

PRIORITEREN

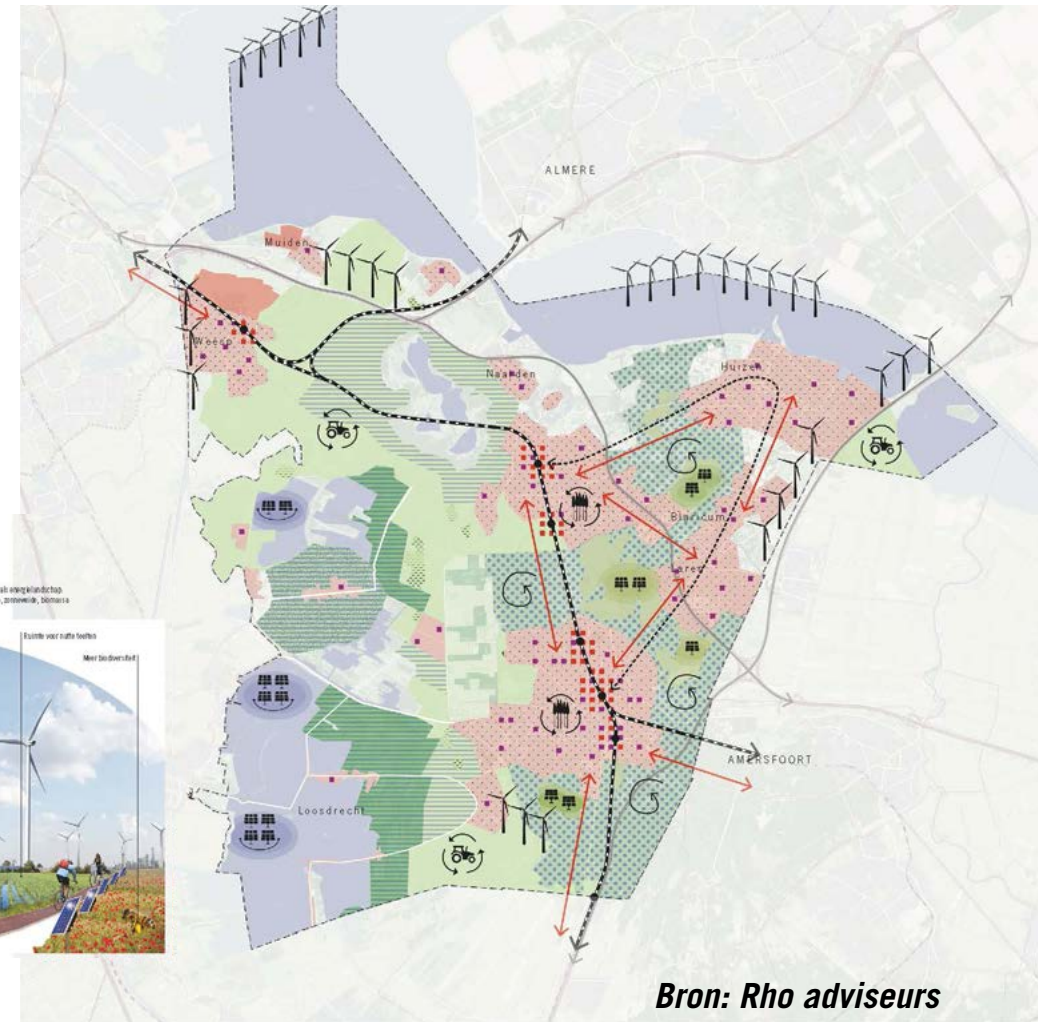
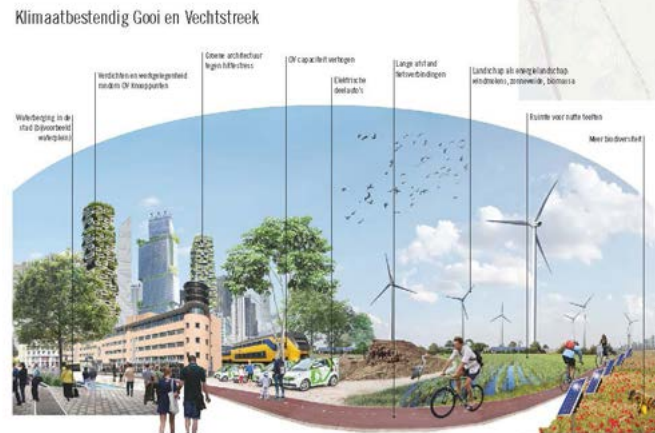
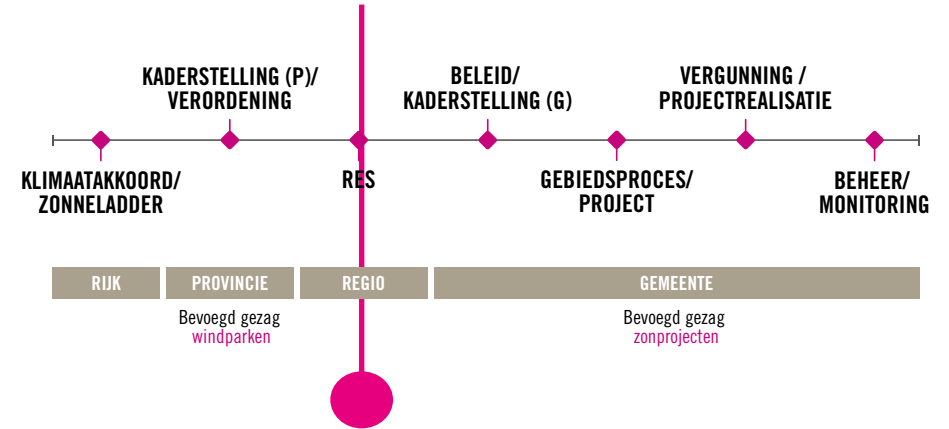
Als waarden/doelen tegenstrijdig zijn wat prevaleert dan?

Niet veel voorbeelden bij RES, MER zoals bij omgevingsvisie ontwerpend instrument -> OER. Beoordelingskader: wat zou je willen bereiken. Niet alleen risico maar ook kansen. Je zou dat in scenario's kunnen doen.

Zie de MER niet als moetje, dan wordt het toch weer toetsen.

Voortijdig doelen formuleren

RES is ook spannend, lokale autonomie doorkruist, ook in PlanMER

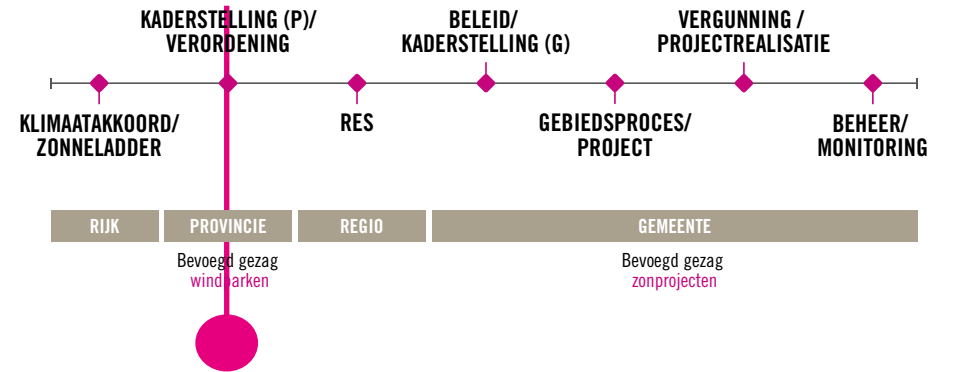

Bron: Rho adviseurs

WINDBOS ALS CONCEPT

Potentiële windlocaties
Bossenstrategie Overijssel

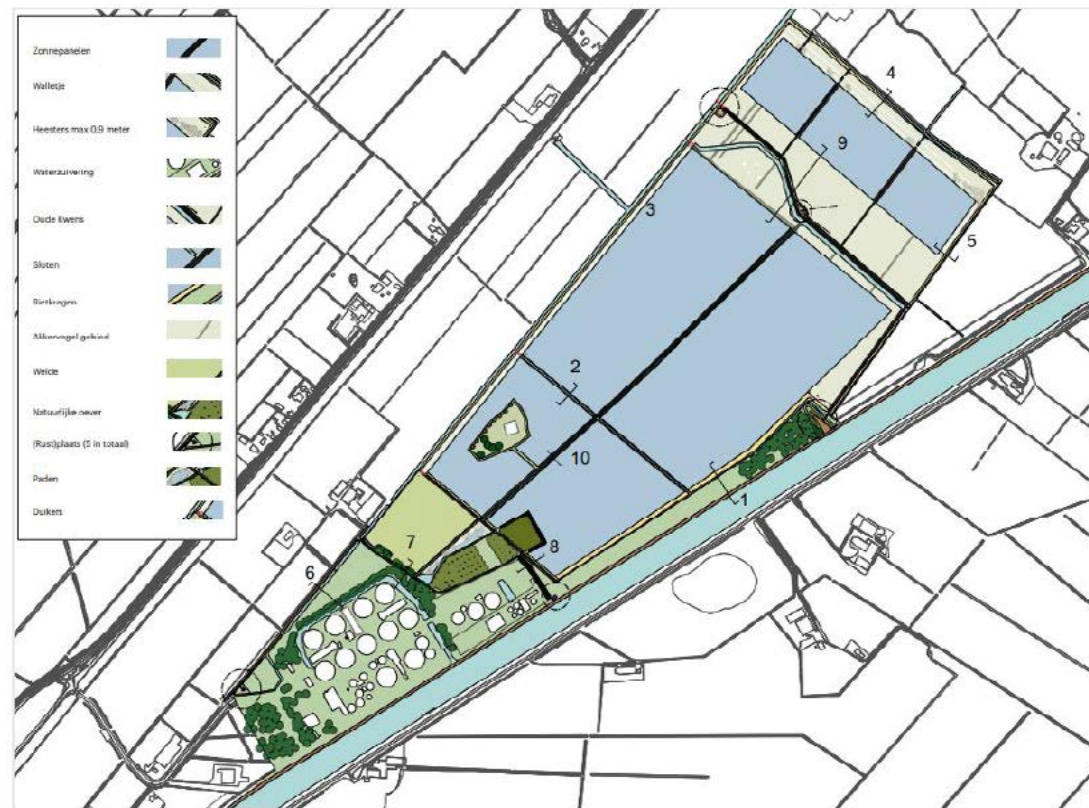

OMVANG

Fledderbosch, Ten Boer Groningen circa 93 hectare, waarvan 62 hectare zonnepaneelveld en 14,5 ha ingericht als natuurlijk grasland, met daarin een waterloop, die verwijst naar de plek waar in de historie de Oude Kwens heeft gestroomd. Daarnaast wordt in het gebied in totaal 16 ha aan randen met riet, walletjes, recreatieve voorzieningen en bossages opgenomen. Locatie bevindt zich deels op voormalig baggerdepot en is aansluitend aan de rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Waarom is er in dit project de ruimte om natuurontwikkeling een plek te geven:

- Wens van de landschapsarchitect van de gemeente om iets terug te doen voor het landschap, dit is in dit geval het terugbrengen van de loop van de Oude Kwens.
- Er is een fysieke aanleiding, namelijk de ligging van een viertal aardgasleidingen waarop niet gebouwd mag worden.
- Beleidsmatig is het gebied aangewezen als akkervogelweidegebied. Hiervoor is ruimte in het ontwerp nodig.
- Invulling door inhoudelijk deskundigen uit de buurt, plaatselijke cooperatie heeft hierin een rol.

Bron: Roenom, LAOS (landschappelijke inpassing)

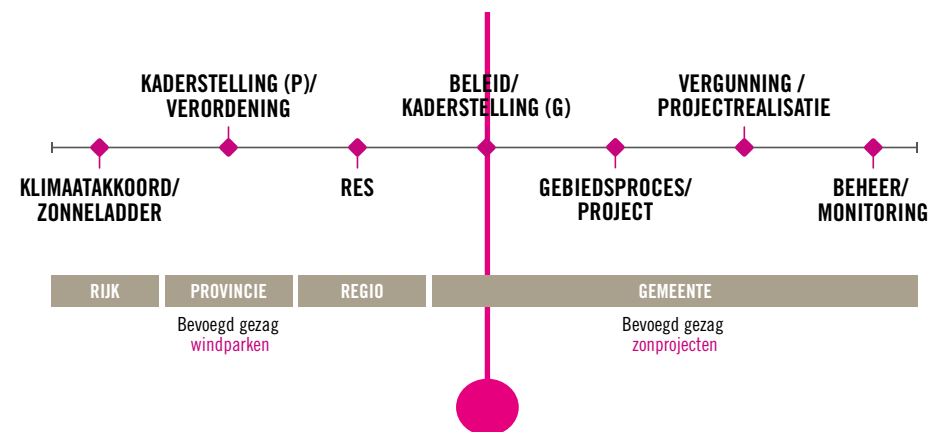
TENDERS; STUREN OP KWALITEIT

ECHT EEN GESCHIKT MIDDEL OM GOEDE PROJECTEN TE ORGANISEREN

Is weliswaar een ‘beautycontest’ maar wel op belangrijke waarden waaronder natuur.

Groot nadeel:

- Gaat veel geld verloren
- Participatie is ook een probleem.

WE WILLEN GEEN ELZENSINGELS

20HA BRUTO

20 MWP

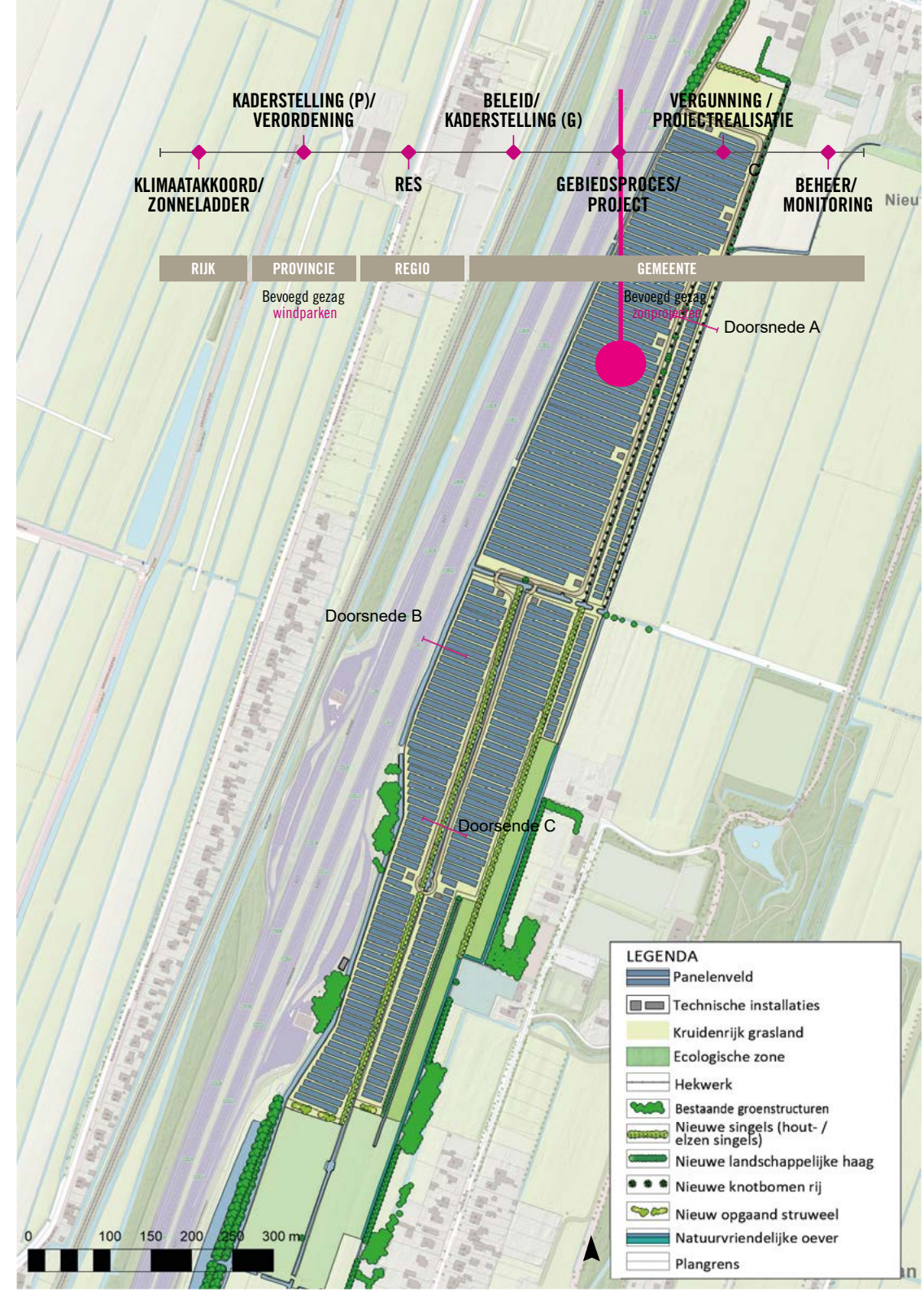
VEEL RANDJES

NATUURVRIENDELIJKE OEVER: GAAT NIET DOOR VAN-
WEGE ARCHEOLOGIE EN WELSTAND -> PAST NIET
BIJ HET LANDSCHAP

KRUIDENRIJK MET IN HET ACHTERHOOFD DE DAS,
DASSENADVISEUR, HEEL BESCHERMD

KANS HEEL VEEL EXTRA SOORTEN GEMIST
MOOISTICHT

*Zonneweide Voordaan
Bron: BHM Solar*

DE BASIS VAN EEN ZONNEPARK

20ha bruto

15ha netto (incl. paden en techniek)

11ha netto-netto

1,8m tussen de paden

1.65m nokhoogte

24 Mwp

Werkwijze:

Natuurtoets

Deskstudie

Landschapsanalyse

Veldbezoek

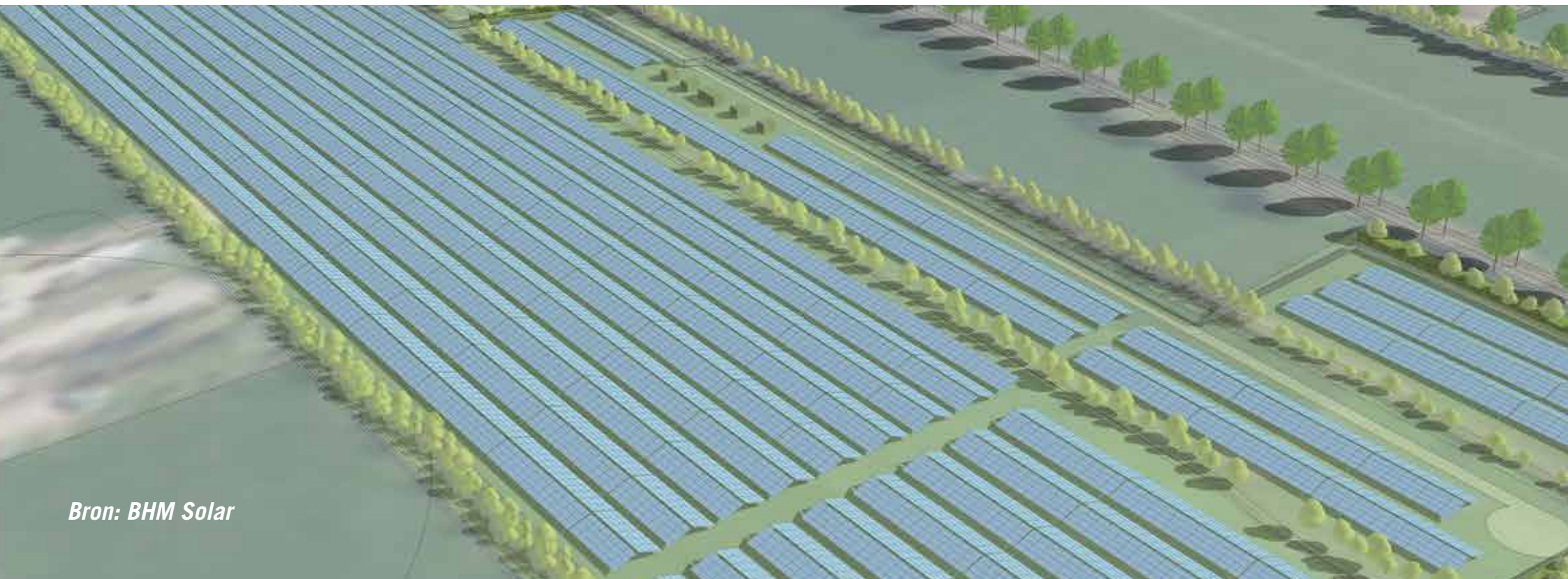
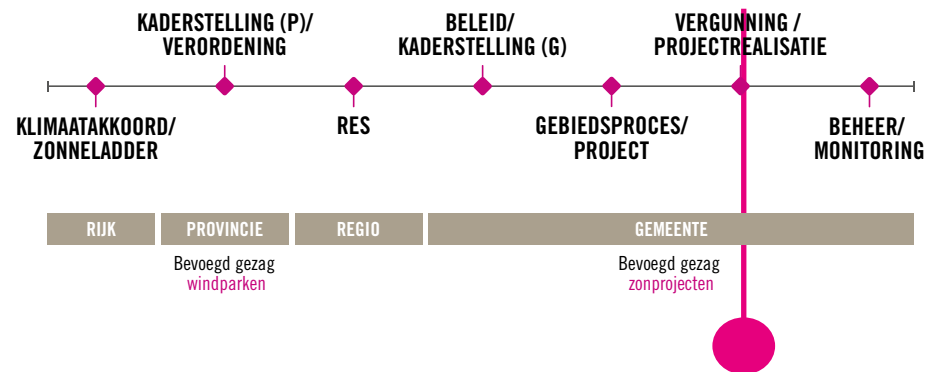
Beleidsanalyse

Bron: BHM Solar

BELEGGINGSGRAAD

**BINNEN DE 'INSTALLATIE': HEEL EFFICIËNT,
WEL REKENING HOUDEN MET BODEM**
Inpassing en natuur gaan aan de randen vervolgens
hand in hand

ENERGIETUINEN = EDUCATIE, ENERGIE EN NATUUR

QUICKSCAN UITVOEREN ZODAT VOOR SPECIFIEKE DOELSOORTEN EEN NIEUWE HABITAT ONTSTAAT

Bij project Energietuin Montfoort is voor een andere aanpak gekozen, er is participatief ontworpen. Geen kant en klare tekeningen, maar in gesprek met omgeving, lokale deskundigen. Natuur wordt vanaf het begin meegenomen.

Stappenplan voor goede energietuinen

1. Goede locatie zoeken, discussie is nodig, vermijd gevoelige locaties
2. Bepaal de natuurwaarden met lokale boswachter / deskundige
3. Neem niet alleen beschermde diersoorten mee, maar alle doelsoorten
4. Ga samen ontwerpen (= co creatie)

Locatie energietuinen

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

GEMEENTEN STEVIGER ACHTER HET STUUR

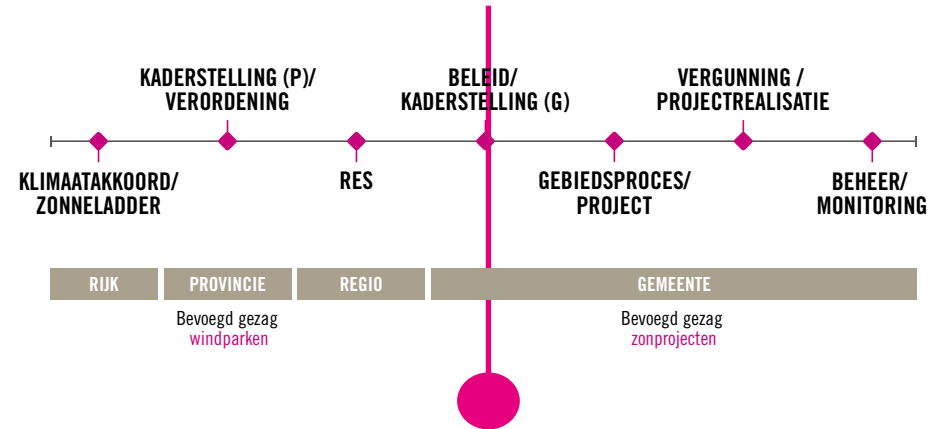
BINNENKORT IS ER OOK EEN LOKET ENERGIE EN NATUUR VOOR LOKALE OVERHEDEN

Lokale overheden hebben een belangrijke rol. Om helder te zijn richting initiatiefnemers is het belangrijk om het volgende te doen:

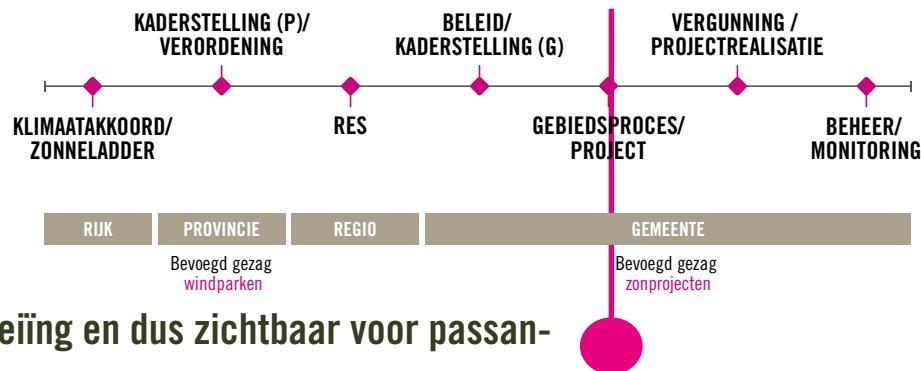
1. Stel een doel
2. Maak tussendoelen concreet
3. Maak inventarisatie gebied(en)
4. Stuur op kwaliteit.

Om kwaliteit te krijgen:

1. Basis beleidskader opstellen
2. Aangeven wat wordt verwacht van natuur en landschap
3. Aangeven wat wordt verwacht van lokaal eigendom
4. Verplicht procesparticipatie

VERSCHIL GEMEENTE / PROVINCIE

GROENE INPASSING VOORAL VOOR BELEVINGSWAARDE

Zonnepark ligt in een bosrijke omgeving met aan één zijde geen begroeiing en dus zichtbaar voor passanten en omwonenden

Argumenten / wens provincie: groen rand toevoegen zodat er geen zicht is op het zonnepark

Argumenten / wens gemeente: zijde open houden zodat er wel zicht is op het zonnepark

Conclusie: Natuurwaarde is hier een bijzaak, groene rand wordt niet toegepast ten behoeve van de natuur, zichtlijnen zijn belangrijker dan versterken natuur.

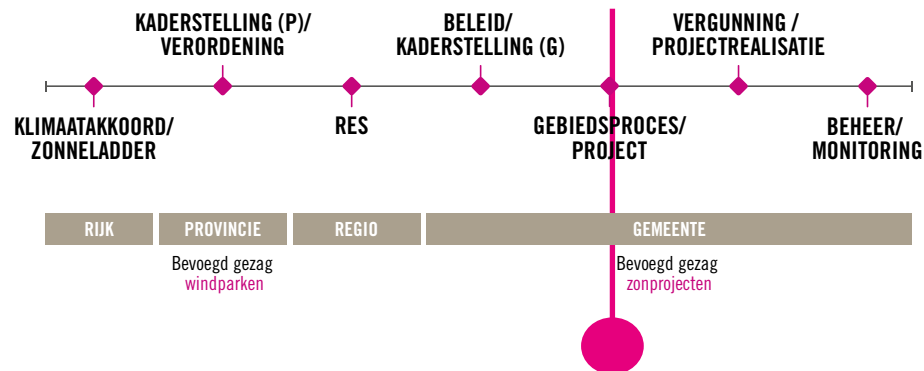
Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

NATUUR DELFT ONDERSPIT BIJ AFWEGING

Aandere aspecten belangrijker

1. Stroom opwekken
2. Participatie, instemming buurt
3. Landschappelijke inpassing
4. Recreatieve functies
5. Natuur

Onderscheid in kwalitatieve en kwantitatieve randvoorwaarden kan verschil maken

'Woningbouw hoeft ook geen plusje voor natuur'

NATUUR EN ZONNEPARKEN

WAT IS NOG HAALBAAR?

25 ha

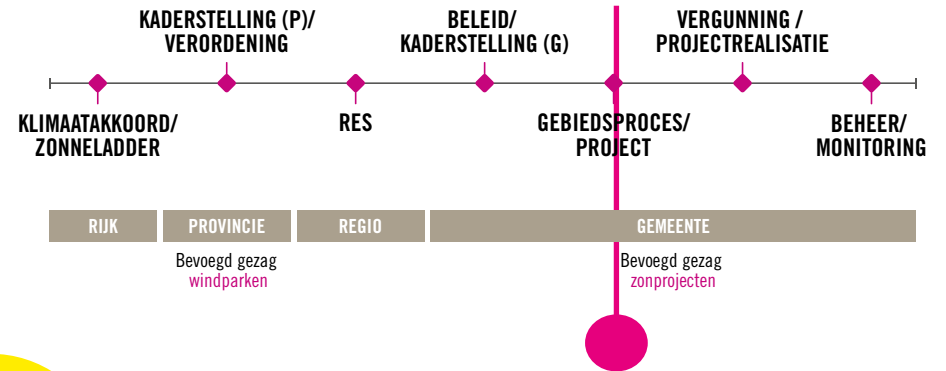
5 ha natte natuur

15 ha netto-netto

Sloten zo breed dat je geen
hekken nodig hebt

Participatie:

Welke begroeiing tegen muggen?

Stroomveld Plankaart

Bron: BHM Solar

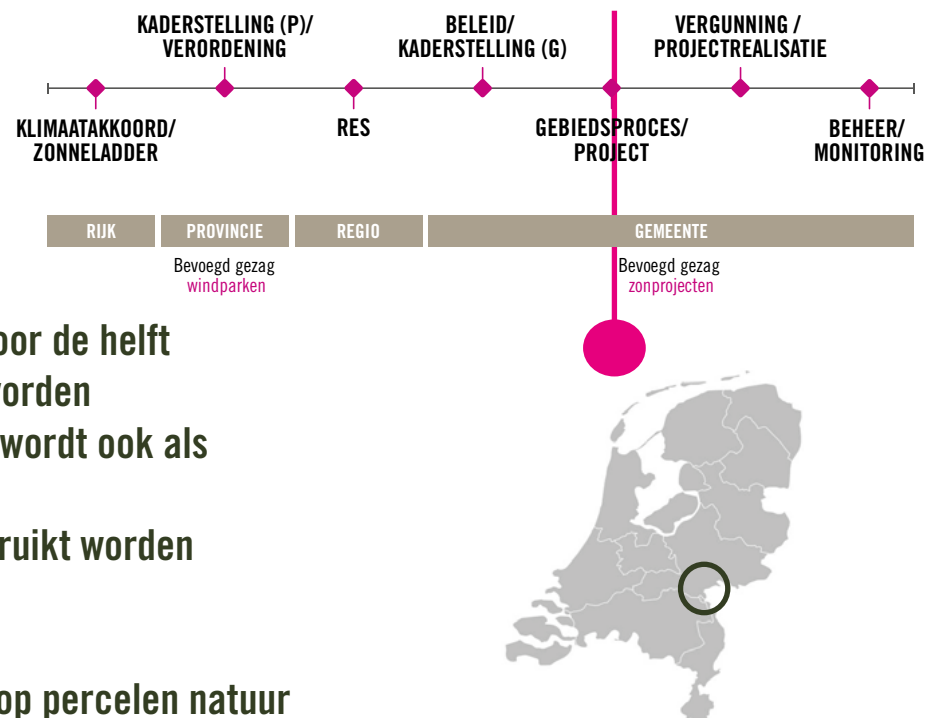
PACHTOVEREENKOMSTEN VERHINDEREN NATUURONTWIKKELING

AFWEGING NATUUR, BELEVING EN ENERGIE

In de provincie Gelderland wordt voor een ontwikkeling 100 hectare voor de helft ingezet voor energie en de andere helft voor ontwikkeling natuur. Er worden pachtovereenkomsten voor 25 jaar afgesloten, de natuurontwikkeling wordt ook als dusdanig bestemd. Dit betekent:

1. het perceel kan na de afschrijvingsperiode niet meer agrarisch gebruikt worden
2. natuurgrond is minder waard dan landbouwgrond.

Conclusie --> financieel is het voor de agrariër niet aantrekkelijk om op percelen natuur te ontwikkelen. Direct ontstaat de vraag: wie vangt het verlies op?

VAAK TE EENZIJDIGE PROJECTEN

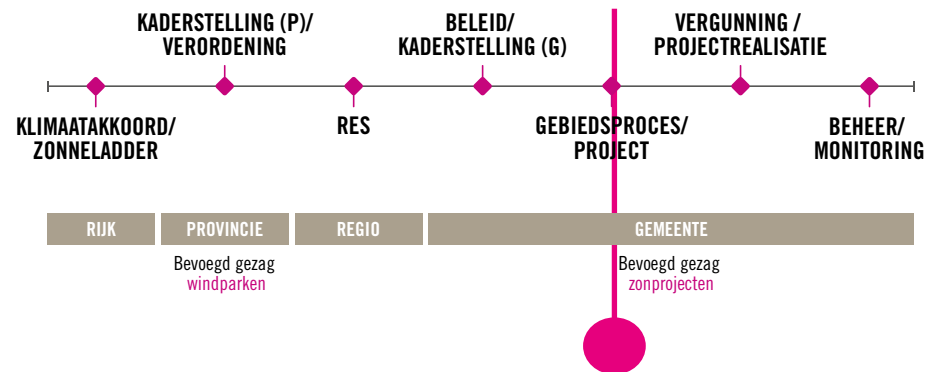
Informatieve en recreatieve mogelijkheden

Bron: Rho adviseurs

AGRI PV

Zon is eigenlijk vooral interessant voor de stoppende boer
Door alle fiscale en juridische regels is het voor een agrarische
continuering bedrijfsvoering pas interessant als de zonnepanelen
het dubbele opleveren als wat het land in agrarisch verbruik
oplevert.

AgriPV is mogelijke oplossing (netto gebruik van bijvoorbeeld
grasland maar 6% minder).

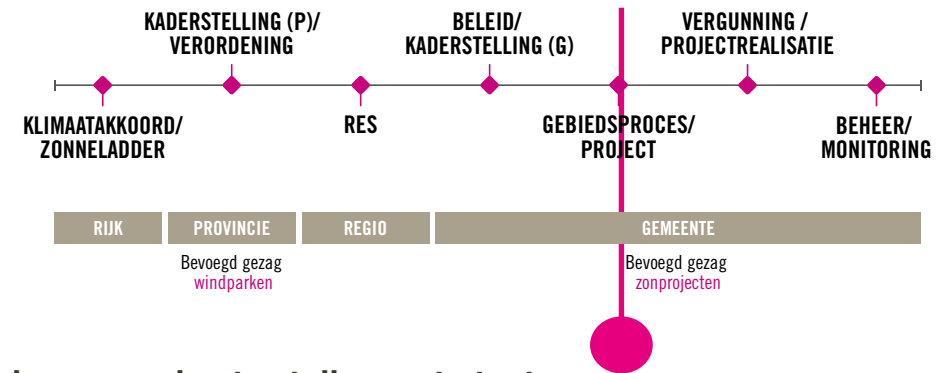
Agri-PV zonnepark Dalenstraat
Bron: Statkraft

AMBTENAREN MET EIGEN IDEEËN EN WENSEN LEIDEN TOT WILLEKEUR

EEN GEMEENTE VINDT VAAK ZELF HET WIEL UIT

Kleine gemeentes hebben niet de kennis in huis om een (haalbare) randvoorwaarden te stellen en te toetsen. De mening, wensen en eisen van één iemand zijn regelmatig dominant, een objectieve toets ontbreekt dan.

Gemeentes moeten nu inspelen op biodiversiteit en beleid aanpassen/opstellen. Grote gemeentes met meerdere zonneparken hebben ervaring en weten waar ze over praten. Het verschil is duidelijk merkbaar.

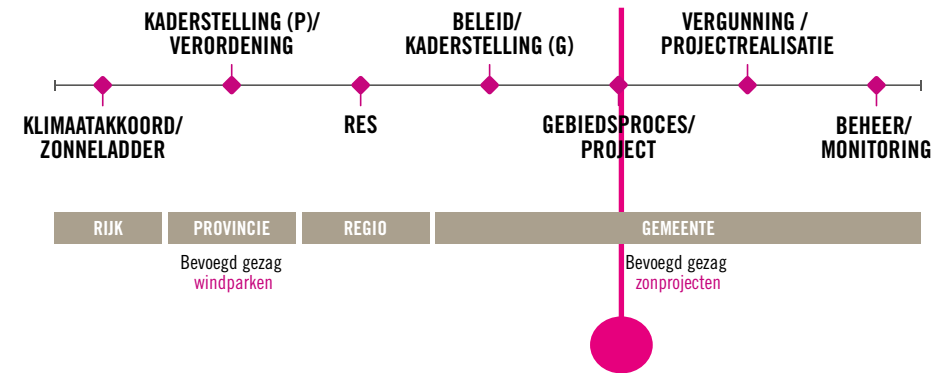

ZONNEVELD QUADENOORD

Voorbeeld waarbij het gaat om een zonneveld in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) wat als bedreiging wordt gezien en niet als kans

Ook voorbeeld in Natura2000-gebied, ook aantoonbaar meerwaarde. Ontrek je de landbouw dan heb je al een plus, je legt aan en dan doen je 20 jaar rust, daarna kun je volwaardige natuur realiseren, voor de toekomst permanente natuur

Natuurorganisaties vinden dat heel spannend
Binnen begrenzing van Natura 2000 is gewoon landbouwgrond

▲ De wespandief in vogelvlucht. © Jan Brinkgreve

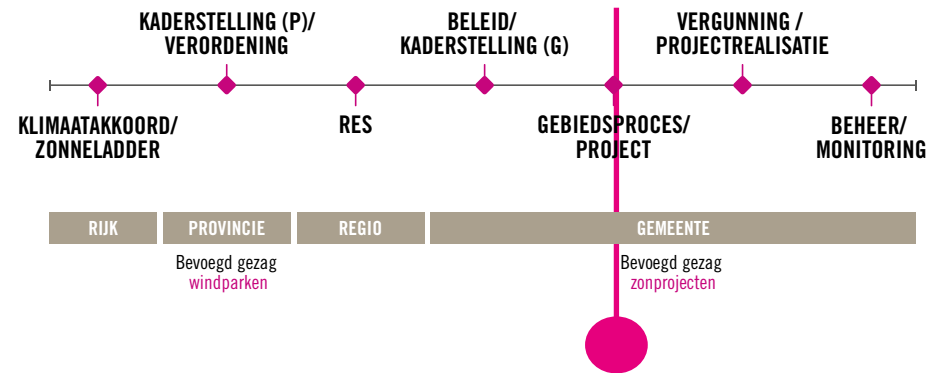
Deze vogel blokkeert de komst van een groot zonnepark bij Renkum

ARNHEM - De rechtbank haalt een streep door de komst van een park van 40.000 zonnepanelen op landgoed Quadenoord bij Renkum. De kans dat het zonneveld het leefgebied van de beschermde wespandief en boomleeuwerik verstoort, is te groot, zo oordeelt de bestuursrechter.

Bron: Eelerwoude

GRONDCONTRACTEN

- Meeste grondcontracten al vastgelegd -> dit bepaalt ook wat kan
- 5.000-6.000 euro per hectare vs 10.000 euro
- Vooral interessant voor de stoppende boer
- Door alle fiscale en juridische regels is het voor een agrarische continuering bedrijfsvoering pas interessant als de zonnepanelen het dubbele opleveren als wat het land in agrarisch verbruik oplevert
- AgriPV is mogelijke oplossing (netto gebruik van bijvoorbeeld grasland maar 6% minder)

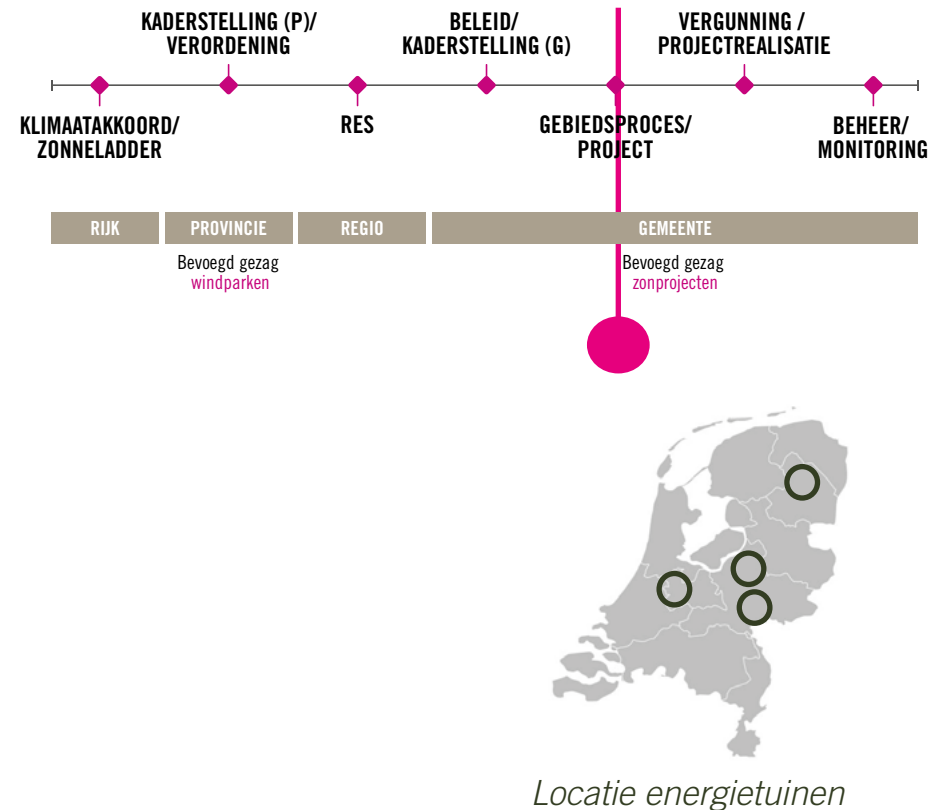
ENERGIETUINEN --> EDUCATIE, ENERGIE EN NATUUR

QUICKSCAN UITVOEREN ZODAT VOOR SPECIFIEKE DOELSOORTEN EEN NIEUWE HABITAT ONTSTAAT

Bij project Energietuin Montfoort is voor een andere aanpak gekozen, er is participatief ontworpen. Geen kant en klare tekeningen, maar in gesprek met omgeving, lokale deskundigen. Natuur wordt vanaf het begin meegenomen.

Stappenplan voor goede energietuinen

1. Goede locatie zoeken, discussie is nodig, vermijd gevoelige locaties
2. Bepaal de natuurwaarden met lokale boswachter / deskundige
3. Neem niet alleen beschermde diersoorten mee, maar alle doelsoorten
4. Ga samen ontwerpen (=co-creatie)

DE UITGANGSSITUATIE

Vaak is er al een ambitie, geef prioriteit:

Plek waar je al heel weinig biodiversiteit hebt: daken, parkeerplaatsen, 'dode' landbouwgrond.
Niet waar je al hoge natuurwaarde hebt

Landbouwgrond, veel erosie. In 25 jaar rust kan de grond herstellen, zwaar overbemeste grond. Is ook een transitiefase nodig voor afvoeren overtollige meststoffen

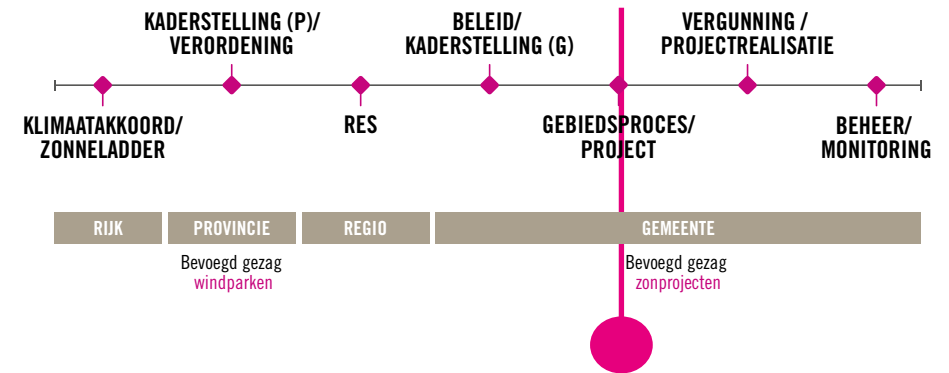
Volgorde:

Nu vaak alleen maar gras, geen bloemen, nectar, pollen.

Dus bloeiende kruiden, haag met bloeien, bijen, vlinders.

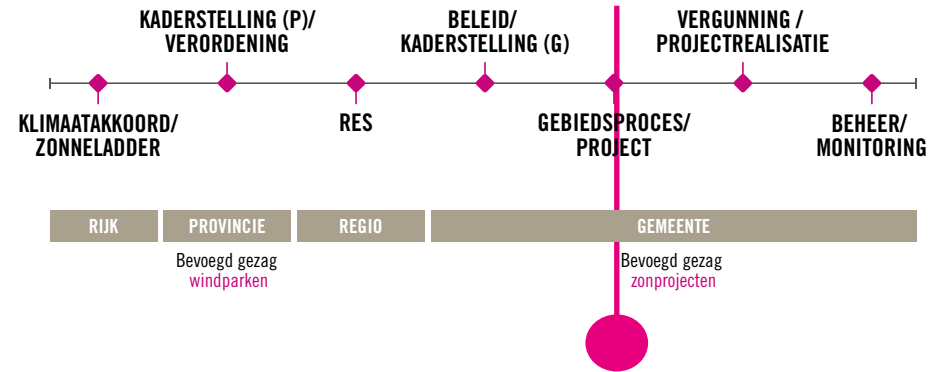
Dan vervolgens ook insecten etende dieren.

Etc.

CONTEXT VAN DE PLEK

Aanzuigende werking voor fauna -> meer verkeersslachtoffers meer insecten, dan wordt het fourageergebied - haas (komt overal voor). vos das fazant patrijs. Hoe komen ze daar kan ook nodig zijn om voorzieningen buiten het project om

Bron: Rho adviseurs, Kruit | Kok

GEMEENTE: ZONNEPARK IN EIGEN BEHEER

AMELAND

De landschappelijke inpassingsstrook is afgestemd op het noordelijk van het zonnepark gelegen duinlandschap en is een duinwal van circa 15 meter breed en 2,5 hoog aan de zuidzijde van de zonnepaneleninstallatie. In de zuidwest hoek is gekozen voor een plasdras- om waarde te geven aan de beleidsmatige ecologische status die bij de planvorming op dit gebied lag.

Waarom is er in dit project de ruimte om natuurontwikkeling een plek te geven:

- Gemeente is zowel initiatiefnemer als eigenaar van de grond.
- Beleidsmatige ecologische status.

Initiatiefnemer - gemeente Ameland
Ontwikkende partij – Eneco
Advieswerk – Rho adviseurs

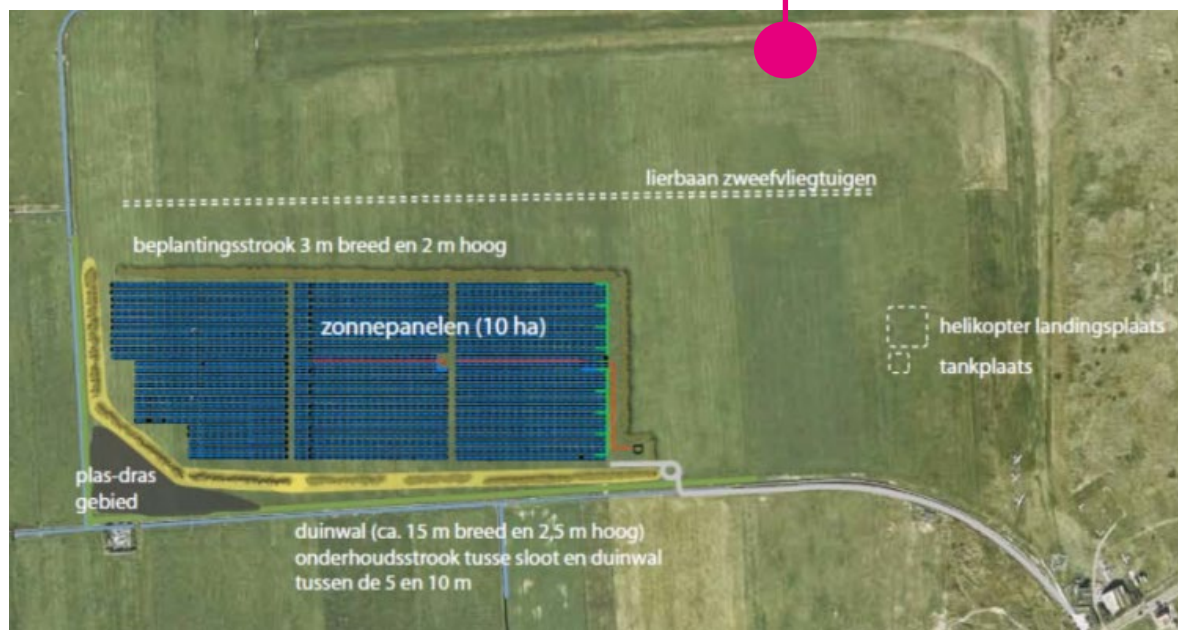
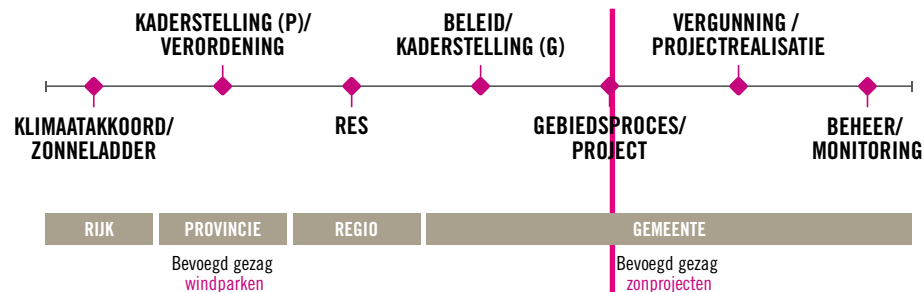

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij

DE DAS IS DE PANDABEER VAN DE LAGE LANDEN

FOCUS OP 1 SOORT: leefgebied van de das, maar juist netto kan heel veel aan natuurontwikkeling worden gedaan.

- **Onderzoek:** de das heeft van een zonneparkontwikkeling geen last
- **Bevoegd gezag:** invloed op foerageergebied
- **Spagaat:** natuurwetgeving

ROL NATUURORGANISATIES

Natuurwetgeving: voorkomen dat vogels doodgaan. De natuurplus kan ook een netto positieve invloed hebben

Voorbeeld: Vogelsclub in Rosmalen zijn daarop tegen, andere dieren een grote plus zou meer vogels kunnen betekenen

Bron: Eelerwoude

Foto: Eelerwoude

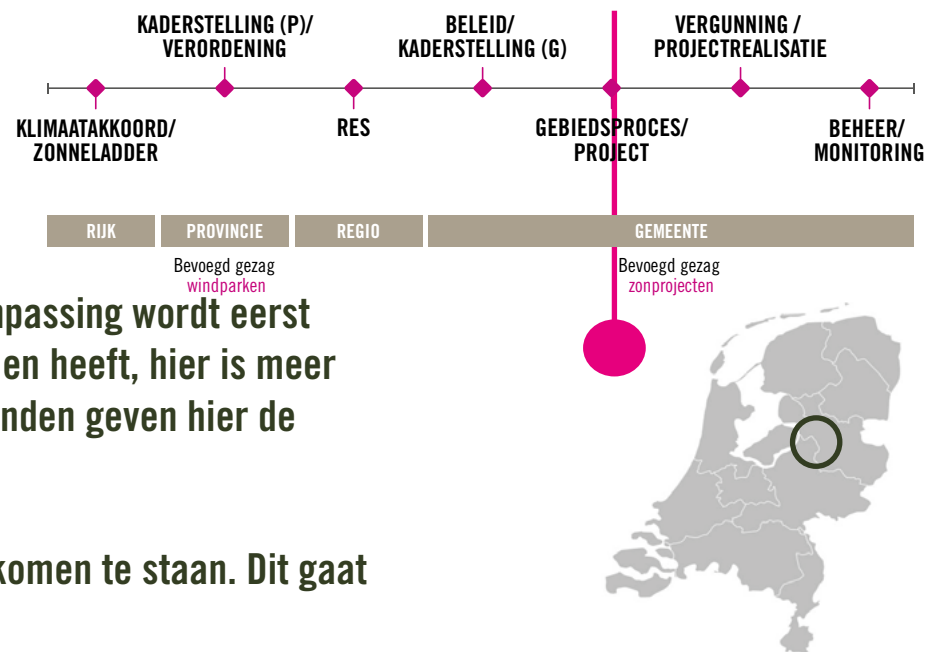
LAGER RENDEMENT IS GEEN OPTIE

AFWEGING NATUUR, BELEVING EN ENERGIE

Zonnepark in Overijssel start niet met een legplan, landschappelijke inpassing wordt eerst ontworpen. Er zijn 3 varianten gemaakt waarbij 1 variant minder panelen heeft, hier is meer ruimte voor versterken natuur en biodiversiteit. Gemeente en omwonenden geven hier de voorkeur aan.

Ontwikkelaar geeft aan dat de panelen dan dicht op elkaar moeten komen te staan. Dit gaat ten koste van de bodemkwaliteit en begroeiing onder de panelen.

Conclusie: Natuur versterken is geen prioriteit, rendement moet behaald worden. Hoe kan dit door gemeente worden geverifieerd?

Bron: Powerfields - Zonnepark Oppenhuizen

ER ZIJN TWEE TYPEN ONTWIKKELAARS

DOOR TENDERS WORDEN DE 'SNELLE JONGENS' GEËLIMINEERD.

Met behulp van maatschappelijke tenders ontstaan gebiedsprocessen met ontwikkelaars die naast economisch ook ecologisch meedenken.

Kwaliteitsbudgetten dwingen ontwikkelaars voor een natuurvriendelijke mindset -->
Meer aanplant, meer natuur en minder panelen

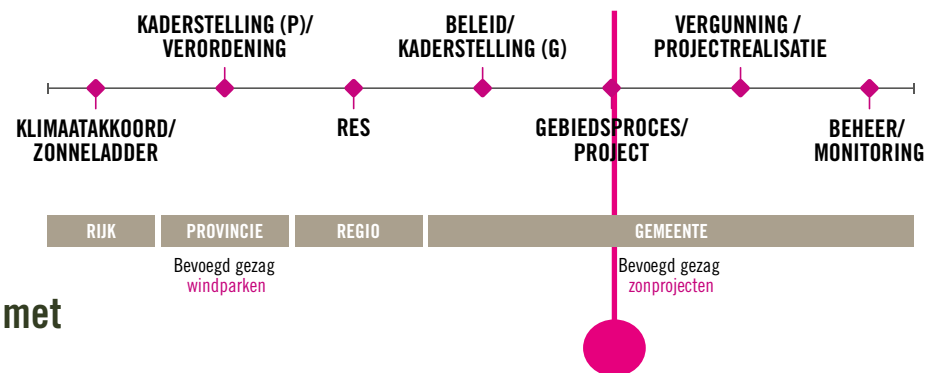

Foto: Stichting Solarpark De Kwekerij